

Galeb

Mladinska revija

VSEBINA

Ivan Matičič: Svarunjevo bratstvo . . .	201
Stana Vinšek: Ob morju . . .	206
Kotiček za najmlajše: Vera Poljšak: Davidov pes . . .	207
Angelo Cerkvnik: Nepovabljeni gost . . .	208
Tone Pavček: Cigani . . .	212
Novi platnici za Galeb . . .	213
Slike iz narave: Miro P.: Kobilica selka . . .	214
Ali veš, da... . . .	214
Danilo Gorinšek: Rabutar . . .	215
Vojan Tihomir Arhar: Ples . . .	216
Danilo Gorinšek: Vsi delamo . . .	216
Vladko Kogoj: Brez malice . . .	217
Vojan Tihomir Arhar: Robot . . .	217
Šport: Ivan Furlanič in Mario Šušter- sič: Zlate kolajne za »Kras« . . .	218
Zanimivosti: Vojan T. Arhar: Kaj vemo o lutkah . . .	218
Iz življenja naših šol: Lojze Abram: Šolska revija »Hoo - ruk!« . . .	219
Kajetan Kovič: Jok . . .	220
Filatelija: Helena Magajna: Michelan- gelo Buonarroti . . .	221
Gremo v gledališče: Adrijan Rustja: Ri- žarna . . .	222
Novosti na knjižni polici: Saša Vuga: Škorenjček Matevžek - Brane Doli- nar: Detektivni na jeklenih konjičkih . . .	222
Meta Rainer: Daša . . .	224
Šolarji pišejo . . .	225
Tone Batagelj: Večerni pastel . . .	226
Črtomir Šinkovec: Krava in vol . . .	229
Urednikova pošta . . .	231

Ilustracije za 8. številko Galeba so naredili: Robert Hlavaty (str. 206, 209, 210, 215, 226), Marjanca Jemec-Božič (str. 216, 220), Božo Kos (str. 216), Klavdij Palčič (str. 217), Jelka Reichman (str. 212, 224), Bine Rogelj (str. 229), Ive Seljak (str. 201-205), Magda Tavčar (str. 207, 217).

Priloga: Miljska občina - besedilo: Evgen Dobrila, risba: Klavdij Palčič, slike: Lojze Abram. Značilni goriški trgi - besedilo: Milko Renar, slike: Lojze Abram.

LETNIK XXI. ŠTEVILKA 8 MAJ '75

Mesečnik (8 števil)k

Izdaja:

Založništvo
tržaškega
tiska, Trst

Glavni urednik:

Lojze Abram

Odgovorni urednik:

Albin Bubnič

Uredništvo in uprava:

Ul. G. Amendola 12
34134 Trst - tel. 41 55 34

Tiska:

Graphart, Trst

Naslovna stran:

Suzana Škabar
5. razred

osn. šole na Repentabru

Posamezna številka:

250 lir

Letna naročnina:

2000 lir

Galeb je registriran na sodišču v
Trstu pod številko 158 od
3. maja 1954

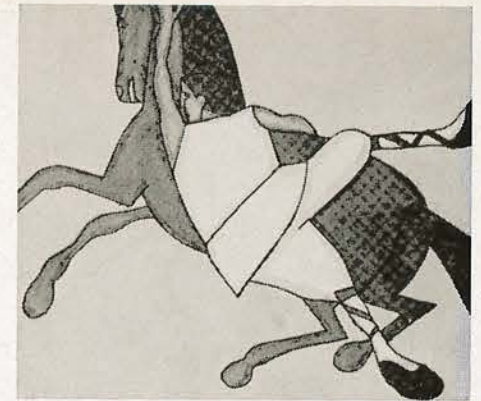
Galeb je včlanjen
v zvezo periodič-
nega tiska USPI
(Unione Stampa
Periodica Italiana)

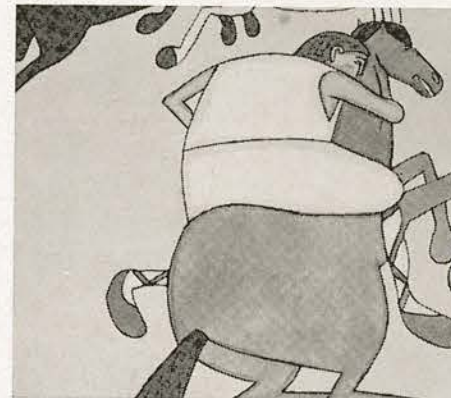
Ivan Matičič

Riše Ive Seljak

Svarunjevo bratstvo

126. Ko pridirja konjska čreda vnovič naokrog jezera, vrže Volkun kožuh z rame in zdirja iz hoste k čredi. Ali vam ne plane in se obesi viharnemu žrebcu za grivo. Žrebec zavrešči ko zver, visoko se odžene s prednjima nogama, z zobmi pa skuša ugrizniti predrzneža, odgristi mu glavo. Še nikoli se ga ni dotaknil človek, a tu se mu vpricho črede obesi nesrammež na vrat. Drži se ga ko klop. Kako žrebec besni, zdaj se postavi na zadnje noge, zdaj na prednje, divje rita, bije z repom, rezgeče, vrešči, ognjene oči se mu vžigajo ko blisk.

127. Se mar ni žival vrgla na tla in se s hrbtom povaljala po travi? Zopet se je dvignila, a nadležnej ji še zmeraj visi na hrbtu. Sreča zanj, da je trava obilna in mehka. Jezdec se trdno drži za grivo, a že mu postaja vroče. Gorje, če popusti in telebne, konjska zver ga bo zmendrala! Taka lepa in mogočna žival je, da je fantu kar hudo, ker je ne more ukrotiti. Da na takem žrebцу prijaha domov, to bo nekaj, vse bratstvo bo drvelo vkup. Čakaj, že vsa čreda se ti prihaja poklanjat. Divji jezdec nič ne vidi, samo to ve, da se mora držati za grivo, z obema rokama držati žrebцу za vrat.

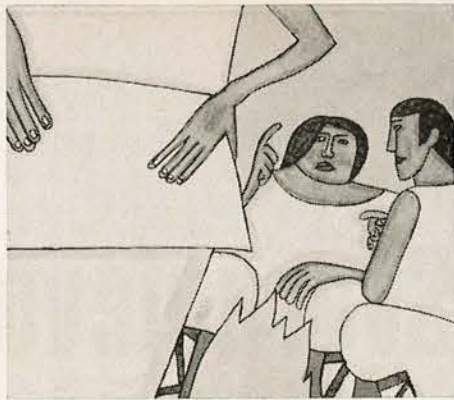
128. Da, konjska čreda, ki se je bila razbežala, se vrača, svojemu nesrečnemu plemenjaku gre na pomoč: zmendrti hoče človeškega divjaka. Divja čreda že obkrožuje jezdec, razdražena rezgeče. Izvečine so žrebci, kobile z žrebeti so ostale zad, niso za boj. Obroč se nevarno stiska, razkačene živali se vseokrog bližajo cilju. Nesramnega dvonožca bodo zgrizle, zvlekle na tla in zmendrale. Divji jezdec pa o vsem tem nič ne ve, morda nití ne slutí. Z rokama objema žrebca čez vrat, z glavo pa tišči na njegovo grivo. Nič ne misli, nič ne ve, kaj se pripravlja.

129. Pač pa spregledata nevarnost njegova sopotnika. Zrez odloga pograbit kole in stečeta v travo. Volkun je medtem tudi sprevidel nevarnost, ozre se okrog in pre sune ga: ujet je, izgubljen! Vsi bogovi, kam naj ubeži? Kakor razjarjeni levi se bližajo žrebci. Vtem šineta odzad za obročem dva kola iz trave in silovito popadeta konje. Iznenadeni žrebci poskočijo, besni ritnejo, a kola jih bijeta, dokler se obroč ne pretrga. Tedaj planeta fanta noter in zakličeta Volkunu, naj skoči dol, Volkun telebne na tla, rešitelja pa bijeta s koli, dokler se divja čreda ne odstrani.

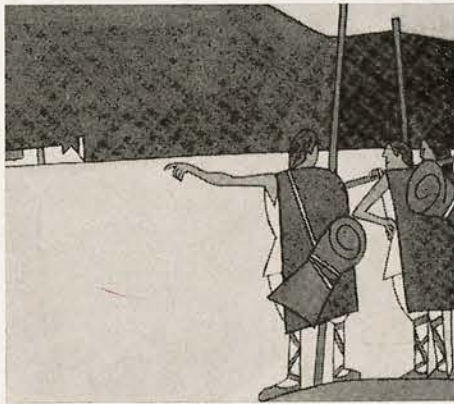

131. Naslednji dan prodirajo dalje proti zahodu. Odkrijejo več izvirov, a čeprav so žejni po obilni račji pečenki, se ne morejo odžejati, temveč izpljunejo požirke, ker vsi izvirk so slanični. Močno se čudijo popotni dečaki: kateri hudomušen škrat jim je vodo osolil? Sami imajo komaj še za prgišče soli v tulcih. No, je pač solna, razsolna voda, a dečakom je kaj malo mar, komu utegne taka voda koristiti. Niti sanjati se jim ne more, da se bodo ljudje kdaj s to vodo zdravili in si postavili tu slanične kopeli, v katerih si bodo ljudje iskali zdravja.

130. »Kleti žrebci!« vzdihne Volkun. »Da, kleti žrebci in ti, tepec,« mu oponese Žitovit in ga brčne. »No, prav treba ti je bilo te neumnosti,« pritegne Svetošej. »Da se te nisva usmilila midva, bi zdaj že razčetverjen čakal na volkove, da te požro!«

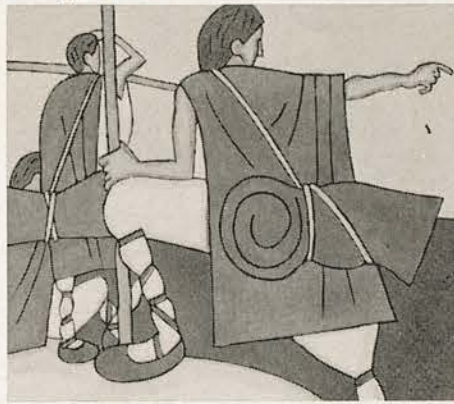
Žitovit ga pritegne še s kolom čez pleča: »Na, bedak, da si boš zapomnil, kdaj si jahal divjega žrebca. Da si drzneš kaj takega. Niti Tatarin, ki je rojen na konju, ne bo tvegala tega. Če bi se lotil vsaj kobile, ne pa da se spraviš na divjega žrebca, prav kot da si zajahal divjega bika.«

132. Prišli so iz gošče in uzrli visoke gore: to je bilo Mrtvo gorovje. Tu je bilo divjih koz in kozlov; ovohali so tri dvonožce - brrr! - z žvižgom in truščem so jo udrli v skalovje. Popotniki so krenili v zahodno smer. Potok Zimec jih privede zopet k tistemu velikemu jezeru, kjer so bili včeraj, le da so zdaj na nasprotni obali. Ne stori nič, nalove si zopet rac in si jih spečejo. Končno se oprimejo reke Travnne. Reka jih vodi sprva naravnost na jug, potem krene zapadno ter zavije slednjic na sever. Srečno prodirajo, pred njimi švigajo podlasice, kune, lisice, veverice.

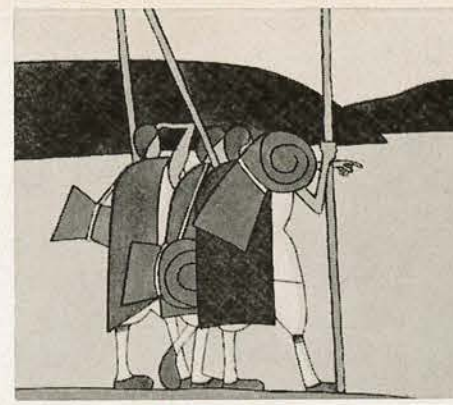

133. Travnna se bolj in bolj razliva po širnem prudu in naplavinah. Ogledujejo si ta čudo lepi svet; zdaj zdaj se ustavijo, razgledujejo se po tem valovitem, sončnem svetu, toda v nižinah so vsa naselja zapuščenana, le na višjih bregih se še skrivajo vlaški prebivalci. Zdaj zdaj nalete na izvire, ki bruhajo iz tal: največ je solna voda. Še bolj se čudijo, ko zadenejo na žveplene vrelce. Kakšna vražja pijača je neki to? Ole čudo, smrdljiva je in vroča! Zares jo kuhajo pod zemljo sami škрати! Popotna trojica se vznemirja, saj tu ni varno hoditi, ni niti nobenih naselij v bližini.

135. Ni čudno torej, če so se znašli dečaki nenadoma pred noričansko obrambno postojanko. Je močno utrjeno gradišče na strmeh griču. Sicer ni videti kake močne posadke, je le straža, a le sfrči nekaj strelc nizdol barbarom v pozdrav.

Tu se odločijo, da se vrnejo nazaj proti domu. Dosti sveta so videli, mikavnega, plovovitega. Tu si še malo ogledujejo ta svet in pa smer, po kateri se bodo vračali. Gotovo jih doma že močno pogrešajo, vse bratstvo jih morda že išče. Popotna trojica se je obrnila in se vrača proti jugu.

134. Po nadaljnjih dveh dneh zadenejo na novo jezero, ki je mnogo večje od prejšnjih. Ogromna vodna razsežnost jih kar omamlja, da ne vedo, stoji pred jezerom ali pred morjem (današnje Travenško jezero). Naj bo kar hoče, tam je zahodno, večerno obrežje, tu pa jutranje, ki je izvečine težavno pristopno. Ob tem jutranjem bregu potujejo pozvedniki dalje. Tu ni več položnih planjav, kakor so bile ob južnih jezerih, temveč je že hribovitejši, celo gorovit svet. Zato je tudi več obljudenega, saj ljudje prebivajo najrajši v gorovitem svetu, kjer je bolj varno kot v položnem.

136. Družine so nestrno iskale izgubljene sinove. Z griča na grič hodijo ljudje povpraševati za njimi: o dobri bogovi naj jim bodo milostni! Kako neizmerno je škoda junaka Žitovita, nič manj junaka Svetošaja, a tudi mezinca Volkuna! Sam vojvoda Svarunja je ves iz sebe, kaj bo, če izgubi svoje najboljše, najzanesljivejše?

Slednjic so se le vrnili. Zahvaljeni bogovi! Ljudje se priklanjajo Soncu in nebesu za milost in ljudje hitijo pozdravljati izgubljenec. Starešinci se obregujejo obnje, čelniki se pa znašajo nad njimi: palice in šibe zaslužijo potepini!

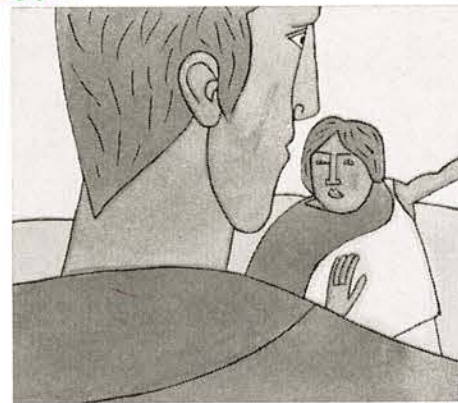
137. Nu, čast bogovom, da so se izgljenci vrnili! Kdo naj jih šiba ali zmerja, rajši jih objemajte in poslušajte, naj povedo, kod so hodili, kaj so videli in doživeli. Že prav, družine se lahko navdušujejo za preselitev, toda vse navdušenje jim nič ne koristi, ako se starešinci in načelniki ne zmenijo za to reč. Ne, ne, ti se ne zmenijo, niti ne privolijo, dokler se sami na lastne oči ne prepričajo. Posamezna družina se lahko preseli z griča na grič v območju bratstva, iz območja pa le, ako se hoče sama izločiti iz občestva. O, dragi sinovi, doma ostanite!

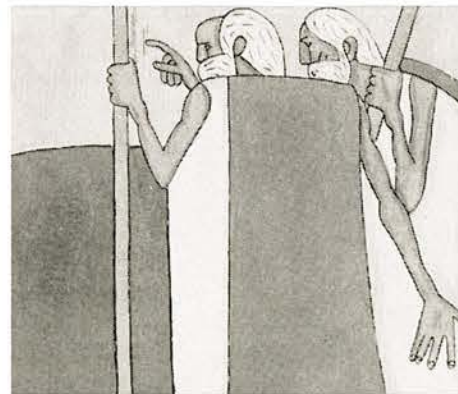
139. Nazadnje so kar navdušeni pritrdili mnenju Svarunje in pozvednikov, da bi bilo pametno, ako se družine premaknejo tja gor. Da, da, tja gor, ker je zares tako čudo lep svet in so taka velika jezera. Toda lahko je pripraviti ljudstvo za prihodnjo pomlad k novim premikom, lahko je vso vojsko preseliti od Aniže k Travnju, a kako naj ohranijo stik z obmurskim občestvom? Brez tega stika bodo bratstva nedvomno osamljena in prepuščena obkolitvi in končnemu uničenju po sovražnikih. S tem je treba računati, dragi pozvedniki naši! Toda ti ne odnehajo, kar naprej tiščijo svoje, naj se preselijo.

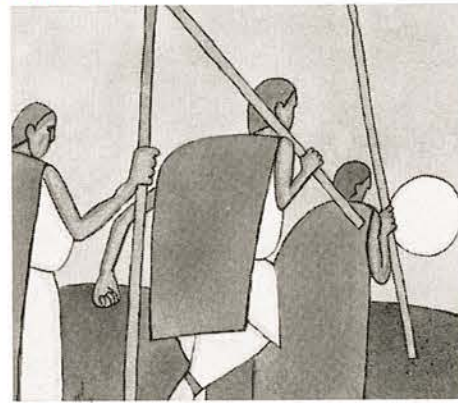
138. Mladičji pa ne odnehajo. Ker imajo v svojem prizadevanju za sabo ljudstvo, prično velmože še posebej obdelavati za svoj predlog. Žitovit se loti predvsem Svarunje. Ta malo pomišlja, nakar Žitovitu prikima in reče, da se bo treba za to reč zanimati. Zdaj celo Svarunja sam ostalim velmožnim prigovarja, naj se najprvo sami prepričajo na lastne oči, kako naj se troje bratstev preseli od Aniže k Travnju. Dobro, velmožni se odpravijo, a trije pozvedniki jih odpeljejo k ogledu novih krajev. Nikogar ni med njimi, ki bi mu novi kraji ne ugajali.

140. Oh, potrpite, ne bodite nestrpni! Tu gre za velike reči, za življenjski prostor, ki ga je treba od vseh strani temeljito ogledati. Sleherni starešinec hoče imeti najlepši grič za svojo družino. Ne gre toliko za svet sam, temveč tudi za starešinovo čast. Je družinski glavar, a ni vseeno, kakšen svet pridobi družini. Ako jo popelje na lep, ploden, prisojen svet, tedaj mu bo izkazala družina čast in spoštovanje. Ako jo pa popelje na zanikr, gozdovit, divji svet, tedaj bodo vsi vprek godrnjali ter mu očitali, da se ne zna potegniti za svojo družino. To pomislite, pozvedniki!

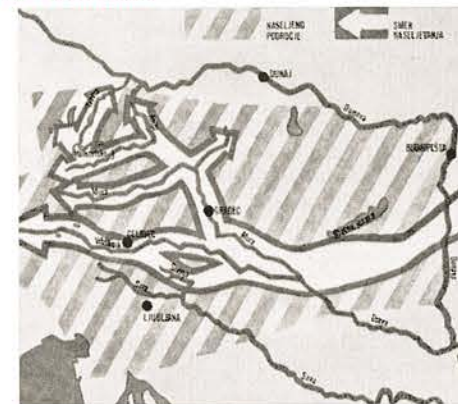
141. Velmožje treh bratstev si ogledujejo novo ozemlje in se posvetujejo. Jezero samo na sebi jim je všeč, posebno še na tem vzhodnem obrežju, ki je težavno pristopno in divje gorato. Za naselitev je spričo tega kaj prikladno, ker bodo naseljenci varni pred sovražnikom od jezerske strani. Gospodarjem nista važni ob naselitvi samo plodna zemlja in privlačna okolica, temveč predvsem varnost. Ako bi jim že prej ne zatrjevali pozvedniki z vso verjetnostjo, kako varno je ob jutranjem obrežju Travenškega jezera, bi velmožje prav gotovo ne privolili v preselitev.

143. Zato pošljejo previdni ljudski voditelji pozvednike, naj preiščejo ozemlje vzhodno in severno od tod. Prej se ljudstvo ne more naseliti, dokler ni ozemlje daleč naokoli natanko dognano in preiskano. Po nekoliko dneh se pozvedniki vrnejo. Prinašajo ugodne vesti: našli so namreč naselja bratov Slovenov. Kako, kje? Vzhodno in severno od tu so naseljeni prav do Aniže in Donave. Pravijo, da so prišli že pred desetimi leti od vzhoda. Glavarji in družine se oddahnejo: zahvaljeni, bogovi! Zdaj so varni na vse strani in se lahko tu naselijo. To ozemlje nazivajo »Slovenija«.

142. Zahvaljeni bogovi! Na dobro srečo! Velmožje si ogledujejo ta krasni svet, hvalijo dobre bogove in poštene pozvednike, ki so jih pripeljali sem. Potem se posvetujejo, hodijo okoli gričev in k obrežju. Družine nestrpne čakajo in ugibljejo, kako bodo velmožni presodili, katere griče jim odkazali. Da, griče, saj drugam ne marajo kot na griče, najsi je jezero in njegovo obrežje še tako mikavno. Na srečo ne vodi tu ob vzhodnem obrežju nobena cesta, ki je naseljencem zmeraj nevarna, a nevarna sta jim tudi obrežje in ravnica. Ob obrežju radi preže volkodlaki.

KONEC

Stana Vinšek
Ilustr. Robert Hlavaty

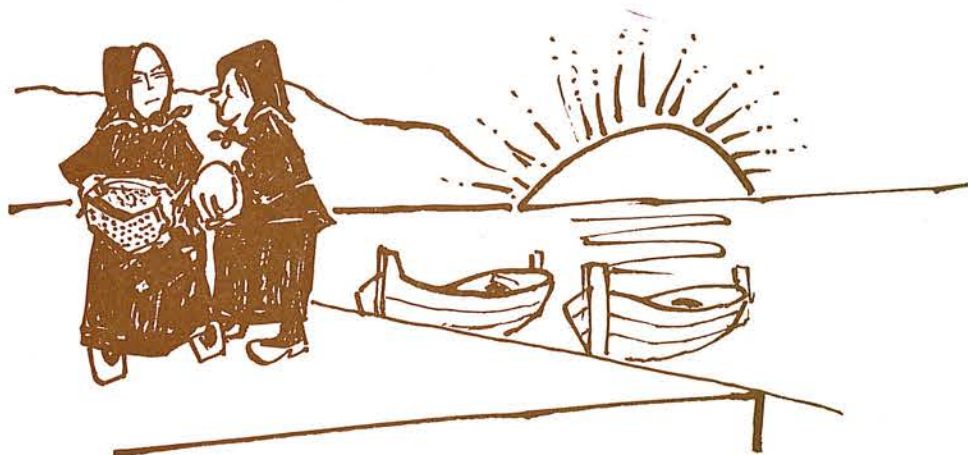
Ob morju

Galeb, ti lahko plavaš na obzorju,
jaz lahko plavam v valovitem morju.
Ti širiš svoje bele perutnice,
jaz bele roke. Val vlaži mi lice.

Valovi zaletavajo se v skale,
jaz sem kot skala, ki odbija vale.
Ti kličeš veter s svojim divjim krikom,
jaz odgovarjam z vznešenim ti vzklikom.

Rdeče steze vabijo. Kamnite so ograde.
Med borovci prepevajo navdušene cikade.
Vse oljke pošumevajo in mirte in ciprese,
ko Velebit zasenčijo zvečer meglíc zavese.

Po vrtilih smokva zeleni, rodi bogato trta.
Svetilnik vsako noč gori na skrajnem koncu rta.
Na trgu žene nudijo ti breskve in melone -
oranžno rdeče sonce je, ko na večer zatone.

Kotiček za najmlajše

Vera Poljšak

Ilustr. Magda Tavčar

Nepovabljeni gost

(ODLOMEK IZ POVESTI MEDVEDEK S KRIŽEVE GORICE)

Šolski upravitelj je stanoval v šolskem poslopju, v prvem nadstropju. Imel je troje otrok, dva navihanca, Draga in Nandeta, in deklico Zlato. Ker je bila tudi mama učiteljica, so imeli gospodinjsko pomočnico, priletno Uršo. Ta je bila poštena in pridna ženska; boljše si niso mogli želeti. Zadnje čase pa se je prikradlo v hišo nekaj nevšečnega. Zdaj je zmanjkalo mleka, zdaj medu, zdaj masla, zdaj je nekdo sunil smokve, zdaj rožiče...

»Drago, po pravici mi povej, ti imaš smokve rad... Vzel si jih, ali ne? Ne bom te tepla, le po pravici mi povej!« je mama skušala zlepa dognati, kdo krade. »Nisem, mama, prav zares ne!« se je branil Drago. Mama mu ni prav verjela, vedela je pač, kako je navihan. Bržkone je tu pa tam segel po kakšni smokvi, da bi pa kar vse pobasal v žep, to pa že ne! Najbrž je kakšno stisnil Nandeta! je domnevala. Nandeta je prav tako zanikal. Zlata je bila premajhna, imela je komaj štiri leta ter sploh ni mogla sama odpreti shrambnih vrat. Pa ne da bi morebiti - Urša? Neverjetno, vendar pa... Urša ji je že nekajkrat prigovorjela, naj bi kaj darovala za zamorčke. Zadnje čase, zdi se ji, nekam prepogosto zahaja k župnikovi sestri Mici.

»Kaj meniš,« je vprašala moža, »ali se ni nemara Urša v svoji goreč-

nosti spozabila?« »Ni izključeno,« je dejal upravitelj, »to njeno tovariševanje z župnikovo Mico mi prav nič ne ugaja. Zadnjič, če se ne motim, je bilo v četrtek, je nekam nesla precej veliko papirnato vrečko. Šla je v župnišče.« »Kaj deš, ali je ne bi vprašala?« »Rajši ne,« je odkimal upravitelj, »bilo bi nekolikanj nerodno!« »Zakaj nerodno?« mu je ugovarjala. »Tako ne gre več. Nekaj morava ukreniti. Res je: mleko, med, smokve, to ni kdove kaj, a jutri, poju-trišnjem utegne ženska suniti kos perila, obleke, morebiti celo zlato veržico, manjšo ali večjo vsoto denarja...« »Prav imaš,« ji je pritrdil, »menim pa, da bi le kazalo še počakati. Za zdaj ji glej na prste! Pa ne samo njej, tudi Dragu in Nandetu! Velika paglavca sta!« »Ne, to že ne, kradeta pa ne!« se je razburila učiteljica.

»Kradeta? Kdo pravi, da kradeta? Pobasati tri, štiri smokve, še ne pomeni - krasti!« se je izmotaval upravitelj. »Sama dobro veš, kako je bilo, ko si bila otrok. Ali nisi nikdar z mleka polizala smetane? Ali nisi nikdar z vrha obliznila medu? Mar nisi nikdar skrivaj segla po kašni smokvi?«

»Nikdar ne!« mu je togotno zabrusila učiteljica. »Pri nas doma smo bili dobro vzgojeni, da veš! Rada pa verjamem, da si kaj takega počenjal

ti! In če res kradeta Drago ali Nandeta, sta to nečedno lastnost podedovala po tebi.«

»Ne jezikaj tako! Tatiča bomo že našli! Veš kaj, ljuba moja,« se je po kratkem premišljevanju hudomušno odrezal upravitelj, »zdaj sem se spomnil: nemara sem tiste preklemane smokve pohamal jaz!«

Učiteljica mu je obrnila hrbet in odšla. Potem je ves dan stresala sitnost.

Urša je opazila, da ji gospodinja gleda na prste in to jo je užalilo.

»Gospa, deset let sem vam pošteno služila in zdaj, mislite, naj bi naenkrat začela krasti! To je grdo!«

»Ne dražite me, Urša! Ali sem vam kaj rekla?«

»Boljše bi bilo, če bi mi rekli! Čutim, da mi gledate na prste! Tega ne prenesem. Poštena ženska sem.«

»Čemu hodite tako pogosto k župnikovi Mici? Tam zbirate miloščino za zamorčke!«

»Tako torej! Zadosti sem stara, da si lahko izbiram družbo po svoji vloji. Že vem, kam pes taco moli! Za zamorčke kradem, mar ne, milostljiva?!« jo je Urša ujedljivo zavrnila.

»Čekate! Kdo je to rekel?«

»Kdo? Vi, nihče drug! Dobro, pa grem! Kaj imam od te službe? Samo trud, majhno plačico in zdaj to grdo in neupravičeno sumničenje! Prvega grem! Takšno ali podobno službo bom lahko vedno in povsod dobila, takšno gospodinjo, kakršna ste vi, pa še laže!« ji je Urša jezno zabrusila.

»Kar pojdite, saj vas ne priklepam! Takšno deklo, kakršna ste vi, ne samo takšno, marveč neprimerno boljše, mlajšo, močnejšo in predvsem manj jezikavo dobim lahko vsak hip. Saj se mi ponujajo...« jo je učiteljica togotno zavrnila, odšla in zaloputnila vrata.

Urša je zaihtela. Ves popoldan si je brisala solzne oči. »Črna nehvaležnost!« je tožila. »Vsa svoja najlepša leta sem zakopala v ta pobeljeni učiteljski grob! Lahko bi se bila omožila, o ti moj ljubi bog!« Sklenila je, da bo budno pazila. Močno je sumila Nandeta. Bil je velik sladkosnednež. Le kdaj krade ta nepridiprav? Kdaj? Ponoči! Oba nebodijutrega se ponoči prikradeta v shrambo, polizehta med, hopneta smokve in rožiče in jih prežvekujeta v postelji. Saj je nedavno našla v Nandetovi postelji nekaj rožičevih drobtinic! Seveda, svojih tatičev slepa mati ne vidi! »Oh!« je jezno zaškripala z zobmi. Tisto noč si je postlala kar v kuhinji pod mizo. Privlekla je svojo žimnico in legla nanjo. Po treh, štirih urah so jo pošteno zbolele kosti. »Vse to zaradi teh dveh tatinskih capinov!« je tarnala. Pa je zaman oprezovala. Tatu ni ujela. V shrambi ni nič zmanjkalo.

Drugi dan gospodinja ni pogledala Urše, Urša ne gospodinje. Upravitelj se je smehljajal.

»Bom kupil druge smokve, Urša. Verjemite mi: jaz sem jih sunil,« se je prešerno norčeval.

»Le norčujte se iz mene!« je tožila Urša. »Prvega grem. Nepreklicno!«

»Pojdite no, Urška! Čemu bi se kujali? Tatu bomo ujeli,« jo je tolažil.

Upravitelj je res kupil kilogram suhih smokev in jih nastavil v shrambi. Urša je noč za nočjo spala pred shrambo. V neki noči je proti jutru, ko se je bilo že zdanilo, nekaj zaslišala. Privzdignila je glavo, prislonila levo uho, s katerim je bolje slišala, k shrambnim vratom in napeto prisluškovala. »Nekaj se premika!« je zašepetala. Tedaj je zaropotalo močnejše. »Le počakaj, tat brezvestni, zdaj te imam!« mu je v srcu zagrozila, stopila na prste, bliskovito odprla vrata in - ostrmela... V žilah ji je zledenela kri. Hotela je zavpiti, poklicati na pomoč, pa je le hripavo kriknila. Kakor da jo je kdo davil.

V shrambi je, na zadnjih šapah, stal - medved, se naslanjal na polico in pridno pospravljajal smokve. Ko je Urša tako nanagloma odprla vrata, se je silno prestrašil in obrnil proti njej. Obstal je kakor pribit in je široko odprl gobec. Zbala se je, da bo skočil vanjo, da odpira gobec z namenom, da jo bo požrl. Zdaj zdaj jo bo objel in stisnil s strahotnimi šapami.

Upravitelj, ki je bil zaslišal krik, je v sami spalni srajci pritekkel v kuhinjo. V roki je držal svečnik. Obstal je tik za Uršo, ki je še vedno nepremično stala in vsa trepetala. Medved se je ovedel, skočil k oknu, prevrnil lonec, da se je razlilo mleko, podrl nekaj kozarcev marmelade, stopil z zadnjo šapo v široko kozico, v kateri je bila mast, in se skozi okno skobacal na hruško, po hruški pa ritensko navzdol. Potem jo je brisal proti domu kakor kraška burja.

Dobro se je zavedal, da jo je pošteno zavozil.

Za upraviteljem je prihitela v kuhinjo učiteljica.

»To je bil Černetov Spak!« se je prvi oglasil upravitelj.

Vsi so nekaj časa butasto zrli drug v drugega, nato pa so, ko se je zakrohotal upravitelj, vsi hkrati - medtem sta tudi oba dečka pritekla v kuhinjo - prasnili v glasen smeh, ki mu ni bilo ne konca ne kraja. Smejali so se medvedu, svojim tihim mislim in sumničanju, smejali so se drug drugemu, zakaj bili so zares prelepi: vsi v spalnih srajcah, gospa učiteljica vsa razkuštrana.

»No, zdaj poznamo premetenega tatu, zdaj me ne bosta več sumničili ne ti, ljuba ženka, ne vi, Urša,« se je šalil upravitelj.

»Oh, gospod upravitelj, niti v sanjah nisem pomislila na vas!«

»Pa sem le semtertja kakšno smokvo na skrivaj sunil« se je smejal upravitelj.

»Vesela sem, da smo odkrili tatu. Zdaj se je pokazalo, da jaz nisem tatica,« je še vedno užaljeno trmo glasila Urša.

»Kdo pa je to trdil?« se je razjezila učiteljica.

»Sumili ste me!«

»Šemasti medved,« ga je v mislih oštevala učiteljica, »da si mogel biti

tako neumen ter si se dal tako smešno zasačiti!«

»Dovolj prerekanja!« je resno spregovoril upravitelj. »Bodimo odkritosrčni: vsi smo sumili - drug drugega. Vi, Urša, pa ostanete pri nas, ali ne?«

»Ostanem, gospod upravitelj, a ta medved mora proč...«

»Medved ne bo več kradel. Še danes bom dal na okno pritrditi mrežo.«

Vaščani so kaj kmalu zvedeli, da se je Spak noč za nočjo plazil po hruški, ki je rasla ob šolskem poslopju, v shrambo, kjer je, so zatrjevali, pospravil kar polne vreče smokev, rožičev, rozin, čokolade, kratko in malo: tolikšno zalogo sladkarij, kolikršne nima niti Ferjan, edini trgovec v Kočni. Vsa vas se je upravitelju in njegovi družini škodoželjno smejala.

V župnišču sta se skrivnostno smejala župnik in njegova sestra Mica, pa ne upravitelju. Smejala sta se - drug drugemu.

»Veš«, je dejala Mica, »da sem te sumila. Čudno se mi je zdelo, da zmanjkujejo keksi, čokolada, med...«

»In ti si, kajpada, obdolžila mene...«

»Hm, oprostiti mi moraš,« se je v zadregi opravičevala, »a ko si bil še majhen, si kaj rad s slamico pil mleko in si skrivaj prilaščal rožiče.«

»Saj ne pravim, da sem svetnik... Morebiti bi takole naskrivaj segel še danes, pa ne po čokoladi, pač pa po čašici terana ali brinovčka... Saj nisem Černetov Spak, ho-ho...« se je župnik bučno zasmeljal.

»Tega Spaka - že samo njegovo ime je pohujšljivo! - bi bilo potrebno spraviti iz vasi. Vsi se mu samo smejejo, on pa krade; krade, seveda, nama in šolskemu upravitelju! Samo za zgago je v vasi! Baje hodi celó

plesat v gostilno ter spogledljivo po-mežikuje dekletom...«

»No, no, Mica, tako hudo menda le ni,« je miril župnik Mico. »Res pa je, da je ples že sam na sebi satansko pohujševanje. Sicer pa se bo medved čez nekaj mesecev umaknil. Sneg bo pobelil polje, gozd, Kočno. Spak se bo zaril v slamo. Prhodnjo spomlad pa bom svetoval županu, naj spravi to zverino iz Kočne.«

Mica je bila potolažena.

Župnik se je zmotil, pa ne samo on, vsi, ki so pričakovali, da bo Spak vso zimo prednjohal v Černetovem hlevu, so se ušteli. Res je, medved je pozimi dlje spal, prihajal pa je v hišo tudi v decembru in januarju, ko je bil zapadel visok sneg ter je bilo sibirsko mrzlo. Ponavadi je priklobuštral v sobo ob desetih, pole najstih dopoldne, se stisnil k peči, naslonil dedu Tinetu glavo na kolena in čakal na svoj obrok. Ko le predolgo ni bilo kosila, je odprl kuhinjska vrata, stopil k Černetovki in jo dregnil z gobcem v bedro, češ: »Ali bo že kaj? Kaj, plenta, onegaviš?!« Černetova mama pa ni rekla ne bev ne mev, pograbila je metlo in - lop, lop po neučakancu. Spak jo, nejevoljno brundajoč, ucvre k dedu, ki edini razume ubogo medvedjo paro. Z drobnimi očesci žalostno pogleda svojega zavetnika, kakor da se hoče pritožiti: »Mama ni dobra. Spet je ubogega Spaka z metlo po grbi. Spak pa je tako lačen, tako lačen!« Ded ga je pobožal in mu skušal dopovedati: »Potrpeti moraš, Spak! Saj bo kmalu kosilo. V zimskem času vsi spodobni medvedje spijo. Zredil se boš. Ne boš več ne lep ne gibčem!« Spak je zadovoljno brundal in se prižel k dedu. Po kosilu se je medvedek, ki pozimi ni kdove koliko žrl, kaj kmalu poslovil, se zavlekel v hlev, se zaril v slamo in zadrnjohal.

CIGANI

Ondan prišli
 k nam so cigani:
 črni, dolgi,
 vsi razcapani,
 stari - bradati,
 mladi - kosmati,
 lakomnih rok -
 skratka cigani
 od glave do nog -
 s staro mulo,
 s praznim vozom,
 s strašno culo
 in motvozom
 in nedvomno
 še z ogromno
 staro lajno lajnasto.
 In tako
 gor in dol so šli
 kar po sredi vasi,
 potlej pod drevo
 so se v senco zavalili,
 čike zakadili.
 Križem gledali,
 se presedali,
 z brado migali,
 nekaj kimali,
 potlej en dva tri
 vsak cigan otroke lovi.
 Bojda so Anko,
 tisto zaspanko,
 v roke dobili,
 v culo vtaknili
 in zavezali,
 voz naložili,
 mulo pognali.
 Če to drži,
 potlej vse dni
 se bo klatila
 v svetu okrog,
 lajno navijala,
 mačke zaužila,
 potlej bo Anka
 prava ciganka
 od glave do nog.

Novi platnici za GALEB

Kar dvanajst šol se je odzvalo razpisu nagradnega natečaja za novi platnici Galeba. Proti vsem pričakovanjem je Uredništvo dobilo 102 osnutka in komisija, ki je risbe izbirala, ni imela lahkega dela. Sicer je bilo več takih osnutkov, ki so jih avtorji izdelali v vsaki potankosti, zato praktično niso prišli v poštev, ker se podrobnosti izgubijo po pomanjšanju risbe. Komisija je najprej izbrala dvajset najlepših osnutkov in se dokončno odločila za skupni izdelek.

ANTONELE, DELIJE, DORIANA,
 EDIJA, FABIJA, RADA, TATJANE
 in TEA

učencev 4. razreda
 osnovne šole v TREBČAH
 ter za osnutek

TANJE ŠKERLAVAJ
 učenke 5. razreda
 osnovne šole na OPČINAH

Vsem tem pridnim učencem iskreno čestitamo. Vsi prejmejo lepo knjižno nagrado.

Naj še omenimo, da so se za letošnji natečaj najbolj izkazali učenke in učenci osnovne šole v Rojanu, ki so poslali 22 osnutkov, takoj za njimi pa šolarji z Opčin z 21 izdelki. 13 osnutkov so poslali učenci osnovne šole v Ul. Randaccio v Gorici, po 12 jih je Uredništvo dobilo iz Boršta in Ricmanj, 6 z Repentabra, 5 iz Trebč, 4 iz šole v Ul. Donadoni, 3 iz Boljunca in po enega iz Gropade, Sovodenj ob Soči in od Sv. Ane. En osnutek pa je bil brez navedbe šole.

Osnutek učencev 4. r. v Trebčah

Izdelek Tanje Škerlavaj

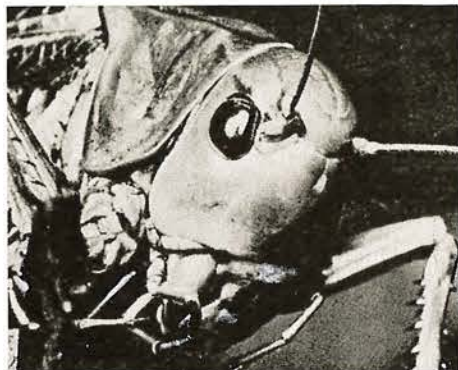

Slike iz narave

Miro P. **KOBILICA SELKA**

Slika kaže glavo kobilice selke, tiste škodljivke, ki so jo v svetopisemskih časih imenovali »šiba božja«, ker se je pojavljala v tako velikem številu, da je potemnela sonce. V tedanjih časih ljudje niso imeli nobenih učinkovitih sredstev proti tej ogromni vojski žuželk in tako so kobilice selke na svojem pohodu uničile vse pridelke, da je potem nastala lakota.

Kobilica selka ima štiri krila, kratke nitkaste tipalnice in močne dolge zadnje noge. Po trebuhu je rdečkasta, po hrbtu pa sivo-zelena. Te zloglasne škodljive žuželke se pri nas le redkokdaj pojavijo. Bolj pogoste so v vzhodni Evropi, prednji Aziji in severni Afriki. Tam se pojavljajo v milijardah in požro vsako zeleno bilko. Pojavljajo se tudi v mestih in pokrijejo vse ulice, hiše in trge. Za njimi opustošena zemlja je videti kot požgana. Poginule kobilice okužajo zrak in povzročajo širjenje bolezni in epidemiji. Nekateri narodi Arabije in Afrike kobilice pobirajo, jih posuše in jih potem zmeljejo v moko, ki jo mešajo v hrano. Šum grizočih

kobilic lahko primerjamo s prasketanjem ognja.

Kobilice selke se zelo naglo razmnožujejo. Samica leže svoja jajčeca v kepcah v zemljo. Ličinke se večkrat levijo in samo skačejo, ker nimajo še kril in ne morejo leteti. Popolna kobilica z velikimi krili pa leti daleč na uničujoča potovanja. Dandanes se človek brani proti tej naravni nadlogi z različnimi kemičnimi strupenimi preparati, ki jih na golazen prši kar z letal.

Ali veš, da...

...imajo nekateri ugasli ognjeniki na Luni do 200 kilometrov v premeru?

...je največje jezero na svetu Titicaca. Leži 3800 metrov visoko nad morjem na meji med Perujem in Bolivijo in meri 6900 kvadratnih kilometrov?

...je v Rimski cesti, v kateri je tudi naše sonce s svojimi planeti, okoli 200 tisoč milijonov zvezd?

...so nevihte na zemlji stalen pojav? Vsako sekundo pretresa njeno ozračje poprečno pet neviht?

...je Chicago v Združenih državah najbolj vetrovno mesto na svetu?

RABUTAR

Je bil pobič, ki ne vem zanj, kako mu je bilo pravzaprav ime. Vem zatrdno le to, da so mu rekli Rabutar. Bil je namreč take sorte tič, ki je rad hodil v tuje zelje, bolje rečeno: pravzaprav v tuje vrtove in sadovnjake. Tam je z dreves klatil, kar ni bilo njegovega, oziroma na kratko rečeno: kradel je ta nemarni pobič oziroma ta Rabutar...

Nekoč, bilo je junija meseca, ko so češnje tako zrele in vabljive, da ni mogoče drugače kot vgrizniti vanje, se je Rabutar potikal po vrtovih in med drevesi ter stikal za čimerkoli, kar bi bilo slastno za pod zob. Takrat mu je naenkrat zastal dah, srce mu je jelo poskakovati in v ustih so se mu začele nabirati sline. Znašel se je namreč bil pod drevesom, ki je bilo polno slastnih, kot mak rdečih češenj.

Rabutar je drzno in poželjivo motril drevo in dejal največji ter najlepši češnji: »Zdaj mi ne uideš! Splezam do tebe, utrgam te in te pozobljem, še preden boš lahko trenila!« Češnja se je ustrašila in odvrnila: »Ne boš! Kdor me tatinsko odtrga, bo zato slejkoprej kaznovan!«

»Le kdo bi me kaznoval,« se je zakrohotal Rabutar, »ti? Preden se boš zavedela, bom šavsnil po tebi in hkrati boš že v mojem želodcu. Kdo bi me potlej lahko kaznoval, saj nikjer nikogar ni in če bi tudi bil, se ga nič ne bojim!«

»Sam se boš kaznoval,« je odvrnila rdeča češnja, »boš že videl, Rabutar nečedni!«

Zdaj je bilo Rabutarju dovolj prerekanja z ubogo, nebogljeno češnjo in - hop! - že se je skobacal na drevo. »Le še hipec!« je vedno bliže plezajoč se zaklical češnji, »le še hipec in mi boš zdrknila v želodec.«

Pa ni zdrknila češnja nič v Rabutarjev želodec, temveč je zdrknil Rabutar sam z drevesa na tla. Veja se je bila namreč odkrnila in tako se je Rabutar znašel kar na celem na tleh. Pobiral je svojega rojstva kosti, ki si jih je pri tem nekaj pošteno zlomil, psoval je in stokal in klical na pomoč...

Menda se od takrat reče, če se kdo komu maščuje, da ni dobro z njim češnje zobati...

Vojan Tihomir Arhar

Ilustr. Marjanca Jemec - Božič

PLES

Trije vrabci, štiri piške,
trije žabci, štiri miške
- vse zvečer je šlo na ples.
Miške čevlje so zgubile,
žabci vode se napili,
piške nanje se jezile,
vrabci, družbo zapustili
- kar sem rekel, to je res!

Danilo Gorinšek

Ilustr. Božo Kos

Vsi delamo

Očka seje,
žanje mati,
sestra veže,
brat omlati.

Teta žito
v mlin zapelje,
stric ga v mlinu
v moko zmelje.

Strina iz moke
močnik skuha,
stara mati
speče kruha.

Ded ga zreže,
dá ga vsem,
jaz pa zinam
in ga - snem...

MILJSKA OBČINA - Milje - sedež občine. Prvotni prebivalci so živeli v utrjenem gradišču na bregu (Castrum Muglae). Mnogo let kasneje so se približali morju in zgradili v nižini novo naselje (Borgum Lauri). Danes pravimo prvotnemu naselju Stare Milje, novemu pa enostavno Milje.

MILJSKA OBČINA - Leži južno od tržaške občine. Meri 13,8 km² in ima po štetju iz leta 1970 13.004 prebivalce. Kraji v občini so: Milje, Žavlje, Štramar, Oreh, Rabojez, Zindis, Sv. Rok, Korošci (Sv. Barbara), Čampore, Cerjeji, Sv. Jernej, Lazaret. Občinski grb.

MILJSKA OBČINA - V Starih Miljah je starodavna cerkvica posvečena sv. Mohorju in Fortunatu. V bližini cerkvice so še vidni ostanki nekdanjega obzidja.

MILJSKA OBČINA - Občinska hiša v Miljah. Na pročelju je viden beneški lev.

MILJSKA OBČINA - Ob glavni cesti, ki pelje v Milje s tržaške strani, je ladjedelnica »Alto Adriatico«.

MILJSKA OBČINA - Slovenska vas Korošci (Sv. Barbara) leži tik ob meji z Jugoslavijo. Od tu imaš lep razgled na Miljski zaliv in na mesto Trst. V vasi je slovenska osnovna šola.

MILJSKA OBČINA - V miljski občini sta dva mednarodna mejna prehoda. Večji je pri Škofijah na cesti Trst - Koper, manjši pa pri Lazaretu.

MILJSKA OBČINA - V Žavljah je velika čistilnica nafte Aquila. Nedaleč od čistilnice, na južni strani, se izliva reka Osp v Miljski zaliv.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Attemsov trg (Piazza De Amicis). Preko Gosposke ulice proti severovzhodu se je razvila še ena mestna četrt. Osredotočila se je ob palači, ki jo je v 18. stoletju za grofa Attemsa zgradil goriški stavbenik Pacassi. Sredi trga je nekoč stal tudi njegov vodnjak (danes na vrtu palače).

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Stari trg sv. Antona. Nastal je razmeroma pozno, ko je Jožef II. razpustil tamkajšnji frančiškanski samostan. Tržni prostor zaključujejo poleg samostanskega stebrišča še Strassoldova in Lanthierijeva palača ter značilna »furmanska« gostilna »Pri zvezdi«. S tega trga sta se nekoč odvijali dve važni cesti: ena skozi Vipavsko preko Ljubljane na Dunaj (kraljeva cesta), druga pa mimo Mirna čez Kras proti Trstu.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Trg sv. Roka je bil središče nekdanjega pretežno kmečkega predmestja. Temu predmestju so nekoč pravili »Podturn«.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Grajski trg. Na gradu se ob gotski cerkvici sv. Duha (1398) razteza obširen prostor z lepim razgledom proti Vipavski. Ta trg je nastal pred 40 leti, ko so preurejali in restavrirali staro mesto v grajskem obzidju.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Goriški trgi pomenijo zaporedne stopnje mestnega razvoja. Največji in za stolnim trgom po časovnem zaporedju je Travnik, ki je bil nekoč dobesedno travnik. Prvo pročelje se je tu pojavilo s palačo Torrianijevih v 16. stoletju (današnja prefektura). V 17. stoletju je bila zgrajena cerkev sv. Ignacija. Sredi trga je lep Pacassijev vodnjak. Ob cerkvi je na stebru znamenje sv. Ignacija: žalosten spomin na tolminski punt iz leta 1712.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Placuta. Na nekdanji cesti proti Brdom je v kotlini ob (danes pokrite) potoku Kornu nastal mali trg (furlansko: plazute). Tu je bila prva mestna bolnica in ob njej cerkev.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Občinski trg se ponaša z lepo palačo, ki jo je Pacassi zgradil za Attemse - Santacroce. Palačo je kupil nato Ritter de Zahony. Sedaj je tu sedež goriške občine.

ZNAČILNI GORIŠKI TRGI - Geto. Ulica Ascoli je danes znana kot ena najbolj zanemarjenih ulic v mestu. V 16. in 17. stoletju je bil tu geto, to je judovska mestna četrt, z značilnimi hišami in balkoni. Ko so postali Judje svobodni, so te hiše prodali »krščanskiemu proletariatu«. Tu je še danes sinagoga (1756), a je zaprta.

Vladko Kogoj

BREZ MALICE

»Včeraj sem ostala brez malice!« mi je zaupala Aleksandra, medtem ko je božala sosedinega muca.

»Zakaj pa?« sem jo pobaral.

»Muc je skočil na okno ter popil mleko, ki sem ga dala tja hladit.«

»Pa si kaj jezna na muca?«

»Ne, zakaj pa? Bil je lačen. Njegove gospodinje ni bilo doma. Že zjutraj je odšla na obiske k vnukom in verjetno pozabila mucu pustiti mleko.«

Muc je bil torej lačen. In ravno zato mu je Aleksandra odpustila, ker ji je popil mleko in jo pustil brez malice.

Ilustr. Magda Tavčar

Vojan Tihomir Arhar

Ilustr. Klavdij Palčič

ROBOT

V inštitutu A krat Be
rodi se siv robot
Sigma Iks Koren Iz Dve.

Čudo to je vseh čudes:
z računi se igra,
piše in žvižga vmes.

Vzpine nekoč se na goró,
da zvezde bi preštel,
ploha zmoči ga močno.

V postelj leže čisto strt,
mu v prsih vse ječi,
kmalu ga pobere smrt.

Lučke v njem več ne žare,
zrjavi sloviti robot
Sigma Iks Koren Iz Dve.

Šport

Ivan Furlanič - Mario Šušteršič

ZLATE KOLAJNE ZA »KRAS«

Na letošnjem 28. državnem namiznoteniškem prvenstvu so igralkice Krasa iz Zgonika dosegle največji uspeh v tej športni panogi. Zastopnice Krasa Blažinova, Miličeva, Rebulova, Vesnaverjeva in Žigonova so v znanem italijanskem termalnem kraju Fiuggi osvojile nič manj kot tri zlate, tri srebrne in eno bronasto kolajno. Lahko pa rečemo, da bi lahko bila bera odličij še izdatnejša, če ne bi slovenske igralkice zaradi živčnosti izgubile nekatera odločilna srečanja. To velja zlasti za reprezentantko Miličevo, ki je tudi letos računala na državni naslov v najvišji kategoriji, katerega je naskakovala že v lanskem prvenstvu.

Ker smo že omenili živčnost, moramo reči, da je namizni tenis glede umirjenosti in zbranosti ena najbolj zahtevnih iger sploh. Akcije se za zeleno mizo vrstijo z neverjetno naglico in vsak posameznik mora biti v vsakem trenutku pazljiv, optimalno zbran.

Ne glede na to pa smo lahko z doseženim rezultatom več kot zadovoljni. Trener

Derganc je bil sicer prepričan, da bodo njegove varovanke, po izredno uspešnem začetku, dosegle še kaj več.

Kraševke so zmagale v ekipnem tekmovanju mladink, v dvojicah in v dvojicah za članice tretje kategorije. Srebrne kolajne so igralkice iz Zgonika osvojile med drugokategorionicami z Vesnaverjevo, v dvojicah prve kategorije in v mešanih dvojicah. Poleg tega je Vesnaverjeva osvojila še bronasto kolajno in je bila tako v ekipi Krasa najbolj uspešna tekmovalka. Da bo primerjava jasnejša, moramo povedati, da se je moral Kras na lanskem 27. prvenstvu zadovoljiti samo z eno zlato kolajno.

V Fiuggiju so odigrali tudi sklepno ekipno prvenstveno tekmo. Zastopnice Krasa, ki so zmagale v severnoitalijanski skupini, so v finalu naletele na prvaka južne skupine GBC iz Barija, ki se je predstavil kot močna in homogena ekipa. Tekmo so igralkice Krasa izgubile s 5 proti 1. Edino zmago za Kras je izbojevala Miličeva.

Zanimivosti

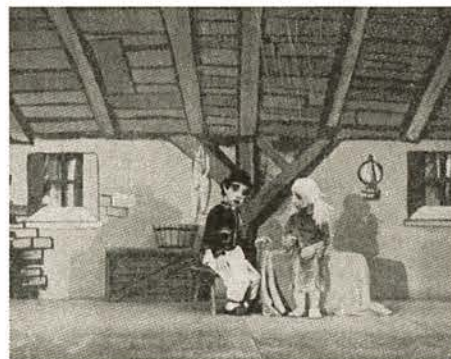
Vojan Tihomir Arhar

KAJ VEMO O LUTKAH

Kdaj in kje so se lutke najprej pojavile, ne ve nihče; pravijo pa, da so lutkovna gledališča obstojala že v Starodavni Indiji, Kitajski in Japonski in v drugih deželah na

Daljnem vzhodu. Od tam naj bi se ta umetnost - vsekakor starejša od pravega gledališča - preko Egipta razširila tudi po Evropi.

Grški zgodovinar in Sokratov učenec

Ksenofon (0.450 do 0.354 pr. Kr.) že omenja lutkarje, ki jim pravi neurospasti, rimskemu cesarju Marku Avreliju pa lutke niso bile všeč. V srednjem veku so v lutkovnih gledališčih prikazovali nabožne prizore. L. 1674 je dobil Pariz prvo lutkovno opero. Danes so lutkovna gledališča osvojila že ves kulturni svet.

Iz življenja naših šol

Lojze Abram

Šolska revija »HOO-RUK!«

Pred meseci je Galeb poročal, da so učenci petega razreda osnovne šole »Oton Župančič« pri Sv. Ivanu začeli izdajati svojo revijo »Pisana žoga«. A niso edini. S šolsko, lepo urejeno revijo se ponašajo tudi učenci osnovne šole s celodnevno zaposlitvijo Domjo - Ricmanje. Prav pred nekaj tedni je izšla druga številka »Hoo - ruka!«, ki so jo z veseljem in ljubeznijo napisali in opremili šolarji vseh petih razredov. Prvo številko revije »Hoo - ruk!« so izdali že v lanskem šolskem letu. Tedaj so imeli trden namen, da bodo izdali nekaj števil, a tudi pri njih se je nekaj zataknilo in druga številka je zagledala luč sveta šele pred nekaj tedni.

Poznamo več vrst lutk: marionete, ki so obešene na nitke, in ginjole, ki si jih lutkar natakne na prst. Najznamenitejša med vsemi lutkami je dobrodušni in pravični Gašperček oziroma Pavliha, ki mu Francozi pravijo Pollichinelle in Guignol, Angleži Punch, Nemci Hanswurst, Rusi Petruška, Italijani pa Burattino.

Moderna lutkovna gledališča so tehnično tako izpopolnjena, da v ničemer ne zaostajajo za prvimi gledališči.

Najslovičnejši lutkovni gledališči sta Walton v Franciji in Piccoli v Italiji, visoko šolo za lutkovno umetnost pa imajo na Češkem.

Aprila so v Sarajevu odprli novo lutkovno gledališče Lutkovni hram, ki lahko sprejme 350 gledalcev. To je prvo lutkovno gledališče, ki so ga zgradili v Jugoslaviji.

Na sliki je prizor iz lutkovne uprizoritve pravljice »Striborov gozd« Ivane Brlićeve - Mazuraničeve.

veda ne manjka risb in ilustracij o pajacih in Jurčku. Četrty razred je prispeval dokaj dolgo reportažo o Prešernovi proslavi, učenka Jasna pa ima zanimiv in poučen razgovor z lipo.

Vsi šolarji so navdušeni nad svojo šolo s celodnevno zaposlitvijo in to tudi povedo v daljšem sestavku, ki ga je napisal Gorazd Pučnik iz petega razreda. Najstarejši šolarji pa se spoprijemajo celo z vprašanjem volitev v šolske svete, na koncu pa sta še daljši poročili o pevskem zboru in o šolskem fotografskem krožku.

Šolska revija »Hoo - ruk!« je za šolarje pravo veselje in radi vanjo pišejo. Seveda brez pomoči učiteljev ne gre, a priznati je treba, da je pobuda naletela na zelo ugoden odziv. Ne bi bilo napačno, če bi se šolarji še bolj posvetili reviji in jo izdajali večkrat v šolskem letu.

Kajetan Kovič
Ilustr. Marjanca Jemec-Božič

JOK

Vsi fantki v hiši jočejo.
Kaj neki od mamic hočejo?

Prvi je lačen,
drugi zaspan,
tretji je žejen,
četrty bolan,
Peti iz te brigade
pa joče kar iz navade.

Kruha odrežimo prvemu,
drugemu dajmo blazino,
tretjemu radensko slatino,
četrtemu pest aspirinov .

Téga pa, ki pretaka
solzé, ker navada je taka,
naj mama napikapoka,
da ne bo jokal brez vzroka.

Filatelija

Helena Magajna

Michelangelo Buonarroti

Rodil se je v Capreseju v Toskani 6. marca 1475. Minilo je torej točno 500 let od rojstva velikega mojstra, čigar dela občudujejo še danes po vsem svetu milijoni ljudi. Michelangelo je bil kipar, slikar, arhitekt in pesnik. Svoje prve umetnine je kot mladenič ustvarjal na dvoru Lorenza il Magnifico v Firencah. Po Lorenzovi smrti je zapustil dvor in nekaj časa potoval, dokler ni prispel v Rim, kjer je ostal do leta 1501. V tej dobi je ustvaril nekaj nesmrtnih del, med temi tudi znamenito Pietà. Nekega dne se Michelangelo naveliča Rima in se vrne v Firence. Tu si nabavi velik blok marmorja in začne klesati. Tri leta kleše podnevi in ponoči ob svitu sveč, ki si jih natika na posebno čelado, gluha za vsa ostala naročila in ločen od sveta. Po treh letih dela nastane David, kip, iz katerega odseva silen mladeniški zanos. Nad štiri metre velik kip so postavili pred glavna vrata palače della Signoria, kot simbol svobode in miru.

Michelangelova slava neprestano raste. Papež Julij II. ga pokliče v Rim in mu naroči grobnico. Kmalu zatem mu naročijo slikanje Sikstinske kapele. Z isto vnemo, kot je delal Davida, se Michelangelo loti slikarije. Štiri leta je ležal na visokem odru pod stropom, slikal svoje junake in z njimi tudi živel. Ko so leta 1512 ta veliki čudež pokazali, se je ljudstvo klanjalo. Michelangelo je bil slaven, a te slave ni mogel okusiti. Njegov nemirni duh ni dal miru. Vedno je bil nezadovoljen in neprenehoma je iskal nekaj novega in boljšega. V takih trenutkih nemira se je posvečal poeziji.

18. aprila je italijanska poštna uprava izdala serijo treh znamk v počastitev 500 letnice rojstva Michelangela. Nominalna vrednost znamk je 40, 50 in 90 lir. 29. aprila sledi izdaja treh znamk v počastitev 30. obletnice Odporništvá. Nominalna vrednost znamk je 70, 100 in 150 lir. Na znamkah so prikazani spomeniki padlim v Rimu, Neaplju in Cuneu.

V sklopu skupnih izdaj držav, ki so članice organizacije CEPT, je Italija izdala dve znamki za 100 in 150 lir. Na prvi je Caravagieva, na drugi pa Tiepolojeva slika.

NOVE IZDAJE V JUGOSLAVIJI

Kot članica organizacije CEPT je tudi Jugoslavija 28. aprila izdala dve znamki s slikarsko tematiko, kot je letos zahtevala skupna tema. Na eni je upodobljena Mrtva priroda Moše Pijada, ki ga večina pozna kot politika in ne kot slikarja, na drugi pa so tri gracije jugoslovanskega slikarja Ivana Radoviča. Nominalna vrednost znamk je 3,20 in 8,00 din.

Ob dnevu mladosti je jugoslovanska poštna uprava izdala serijo šest znamk pod imenom Flora. Znamke prikazujejo motive gozdnega rastlinja s področja Jugoslavije. Nominalna vrednost znamk je 1,20, 2,10, 3,20, 5,00, 6,00 8,00 din.

NOVE IZDAJE V AVSTRIJI

Pred poletno sezono je Avstrija izdala znamko, ki propagira uporabo varnostnih pasov v avtomobilu. Na znamki je napis: »Z varnostnimi pasovi zavežemo smrti roke«. Nominalna vrednost znamke je 70 grošev.

Z znamko za 2,50 šilinga proslavlja Avstrija 9. obletnico Evropske skupnosti. Sledi ji znamka za 50 šilingov, ki spada v serijo o turističnih krajih v Avstriji. Na njej je prikazan dunajski Hofburg. Zanimivost te znamke je njena visoka nominalna vrednost.

Gremo v gledališče

Adrijan Rustja

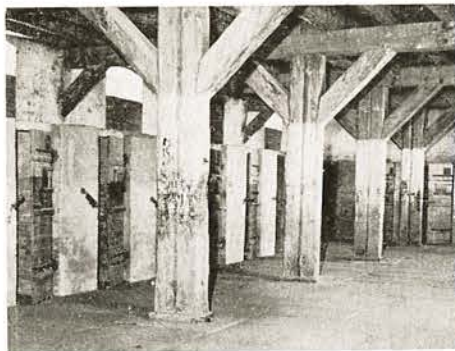
RIŽARNA

Ob trideseti obletnici osvoboditve se Slovensko gledališče v Trstu pokloni s predstavo RIŽARNA vsem, ki so v najrazličnejših uničevalnih taboriščih, zaporih, ali v borbi žrtvovali svoja življenja za svobodo.

Avtorja predstave Filibert Benedetič in Miroslav Košuta sta iz dokumentov, ki jih je v dolgoletnem iskanju zbral in uredil časnikar Primorskega dnevnika Albin Bubnič in iz italijanskih in nemških sodnih zapisov, napisala gledališko lepljenko, ki v vsej svoji strukturi govori o grozodejstvih v Rižarni, uničevalnem taborišču, kjer so zapirali, mučili ter sežigali politične osumljence in partizane, kjer so usmrtili nedolžne ljudi - ženske, starce in otroke, ki so jih esesovci ob svojih racijah polovili po kraških in istrskih vaseh.

Trideset let potem, ko je ugasnila peč krematorija, ko so krvniki s kladivom razbili zadnje človeško lobanjo in vrgli zadnje truplo v ogenj, je bila Rižarna uradno otvorena kot narodni spomenik. Kmalu bomo priče sodni razpravi, na kateri bodo vojni zločinci odgovarjali za svoja kruta dejanja. BODO! PO TRIDESETIH LETIH!

Marsikatera scena iz odrskega dela RIŽARNA nas bo spominjala na dogodke, ki smo jim bili priče. Skrivnostna smrt zbiratelja vojnega orožja in dokumentov profesorja Henriqueza, priprave za proces sodnika Serba, imena vojnih zločincev - predvsem figura Dietricha Allersa.

Z odra bodo gledali v nas vsi tisti, ki so okušali krutost esesovskih rabljev, vsi tisti, katerih imena niso nikjer napisana, saj so bila izbrisana v krvi.

Dragi moji najmlajši gledalci. Prav rad bi vam napisal, da ta predstava ni namenjena vam, da je bolje, da si je ne ogledate, da morajo vašim očem ostati zabrisane grozote minule vojne, da moramo vsi pozabiti, kar je bilo, in živeti za boljše dni. Toda ne! Črna golazen še ni iztrebljena! Še živi, še se bohoti, še napada - skrita pod krinko priznanih organizacij.

Oglejte si predstavo! Sprožite v razredu debato! To je del tiste zgodovine, ki žal ni še našla pot v šolske učbenike!

Novosti na knjižni polici

Saša Vuga:

ŠKORENJEČEK MATEVŽEK

Pravljica, v zbirki Sinji galeb (št. 184) izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani, 1975, 98 strani.

Vugovo delo, kratka zgodbica o Škorenjčku Matevžku, je moderna lirična pravljica. Njena poglavitna ideja je boj za nacionalno svobodo Slovencev, zlasti Primorcev, ki so že pred vojno trpeli in okusili trdo, zatiralno pest fašizma. Dogajanje v pravljici je ča-

sovno določeno in lokalizirano v Tolminu ob Soči in bralčevo fantazijo sproščajo številne poosebitve. Kar daje zgodbi posebno značilnost, je lirični ton pripovedi. Skladno z zahtevami pravljice, se osebe in poosebljena bitja gibljejo v svetu dobrega in zla. Zlo predstavljajo fašisti in izdajalski Tolsti jazbec, dobro pa družina Škorenjčkov, stara Ščava in partizan Ščavo. Sredi neizprosne boje med dobrim in zlom, je najbolj aktiven Škorenjček Matevžek. On in junak Ščavo morata sicer umreti kot žrtvi fizične premoči, toda zmagovita sta njun pogum in želja, da bi rešila domovino. Njuna smrt ima smisel, ker sta umrla za pravico.

Kot literarna zvrst je zgodba resda izpeljana v okvirih pravljice, ideja, ki je iz nje razvidna, pa sloni na zgodovinski resničnosti. Pravljica Saše Vuge je zelo prijetna za branje in krasijo jo lepe ilustracije Gvida Birolle.

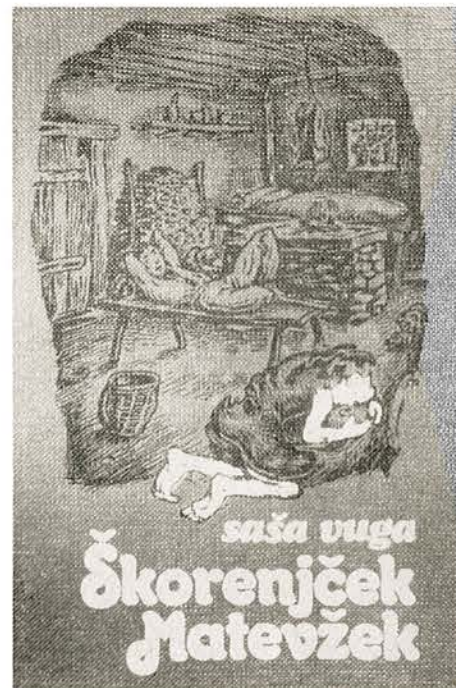
Brane Dolinar:

DETEKTIVI NA JEKLENIH KONJIČKIH

Mladinska povest, v zbirki Sinji galeb (št. 177) izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani, 1974, 276 strani.

Že naslov Dolinarjeve povesti pove, da gre za detektivsko zgodbo. Iz tovarne motornih koles so zmanjkali uvoženi deli, zato so vratarja - Drejkovega očeta - odpeljali na zasiljanje. Ljudje šušljajo, v razredu celo nastane pretep zaradi ranjene časti. Najbolj je prizadet Drejc, ki ne more doumeti, da je njegov oče tat. V tem je tudi motivacija povesti. Dogajanje se razvija v nekaj več kot tednu dni in v tem času štirje prijatelji sošolci: Drejc, Dule, Vili in Sergio skujejo in izvedejo detektivski načrt, s pomočjo katerega uspejo izslediti tovarniškega tatu in razbremeniti krivde Drejkovega očeta, doslednega poštenjaka, invalida in nekdanjega borca. Drejca prikazuje pisatelj kot dečka, ki se prav nič ne razlikuje od ostalih sošolcev po svojih interesih. Močno je navezan na mamo, ki žilavo in vztrajno skrbi za moža in sina. V težavah si Drejc zna poiskati celo delo in zaslužek. Družinska stiska Drejcu utrdi voljo za dejanje in njegovi vrstniki mu pomagajo, saj se od strani do strani večja napetost, ko nam pisatelj prikazuje deško samoiniciativnost, ki na koncu rodi sadove.

Knjigi sta v prodaji v Tržaški knjigarni.

DAŠA

Ali ne poznate Daše,
male pridne punčke naše?
Ne? Kaj pravite, da ne?
Dobro poslušajte me:
Daša glavico ima,
s kodrčki navrh pokrito,
levo, desno uheljčka,
z očki gleda vas nabrito,
lička rdeča so napeta,
vmes je nosek prav droban,
v ustkih zobkov cela četa
in jeziček razigran.
To pa dolgo ni še vse:
Daša ima še rokci dve,
a stoji na dveh nožicah
v čeveljčkih in nogavicah.
To pa tudi ni še vse:
v Daši nekaj skriva se!
Vedno dela tika tak,
to je srček njen - junak,
se nikogar ne boji,
še pred muho ne beži!
Srček ta je čisto zlat,
očka, mamico ima rad,
dedka še in babico
in še drugih več kot sto,
toliko prostora v njem,
le kako naj to povem!
Za vse tetke in vse stričke
in za mucko in za psičke
in za zajčke in za ptičke
in za ovčke in teličke,
za kokoške in za piške
in za račke in za miške
pa za rožice dišeče
pa za zvrhan košek sreče!
To je naša punčka Daša!
Kakšna je pa punčka vaša?...

Šolarji pišejo

SVEČANOST V RIŽARNI

24. aprila je bila v Rižarni velika svečanost. Predsednik republike Leone je odprl narodni spomenik. Z mamu sva šli v Rižarno. Za vstop je bilo potrebno vabilo. Medve ga nisva imeli, zato sva stali pred Rižarno. Bilo je mnogo ljudi in policistov. Mladinci, ki so nosili rdeče zastave, so začeli prepevati partizanske pesmi. Nekaj policistov jih je hotelo zapoditi, a ni nič pomagalo. Ljudje so začeli žvižgati. Mladinci so zato še glasneje peli.

Prišel je predsednik republike in začela se je svečanost. Najprej je spregovoril tržaški župan Spaccini. Povedal je, da je odprtje spomenika v Rižarni zelo važen dogodek. Vsi moramo vedeti, da so fašisti in nacisti v Rižarni mučili in sežigali ljudi. Po županu je govoril naš rojak Drago Skrinjar, ki je bil zaprt v Rižarni. Bil je deset dni v celici smrti. Rešil se je, ko so partizani osvobodili Trst. Povedal je, da so se takrat borili za svobodo Slovenci in Italijani. Tudi danes je prav, da se vsi skupaj borimo proti fašizmu. Naš rojak je predsedniku republike povedal, da imamo Slovenci pravico svobodno živeti in povsod govoriti naš slovenski jezik. Potem so govorili še italijanski partizan, Židinja in predsednik Leone. Mikrofoni niso dobro delali. Po svečanosti sva z mamu šli v Rižarno. Tam sem videla grozne celice in korita, kjer so nacisti mučili ljudi. V muzeju je strašno kladivo, s katerim so tolkli ljudi po glavi in jih nato metali v krematorijsko peč. Neka gospa je v Rižarni na neki steni videla napis svojega očeta, preden so ga sežgali.

Zakaj so fašisti in nacisti delali vse to? Zakaj so sežigali ljudi? Zakaj so potem vse zbrisali? Nemci so razstrelili krematorijsko peč, ampak grozot in smrti niso mogli zbrisati. Trideset let po vojni je prišlo vse na dan. Ni prepozno. Morilce bo morala doleteti pravična kazen. V soboto, 26. aprila smo v televizijski oddaji A-Z videli, kdo so bili krivci. Zdaj vsa Italija ve. Zato je bila svečanost v Rižarni zelo važna.

Vesna Benedetič
3. r. SV. JAKOB

OBISK V RIŽARNI

30. aprila smo učenci slovenske osnovne šole v spremstvu učiteljic in staršev obiskali Rižarno. To je velika stavba pri Sv. Soboti, kjer so luščili riž.

Rižarno so nacisti in fašisti oktobra 1943. leta spreminili v pravo taborišče smrti, edino v Italiji. Tu je umrlo od 4 do 5 tisoč antifašistov: Slovencev, Italijanov,

Hrvatov in Judov. Zaprtih pa je bilo okoli 20 tisoč oseb. V pritličju so nacisti vgradili 17 vlažnih in mrzlih celic. V vsako so pozaprli 6 do 7 ljudi, kjer bi bilo prostora le za dve osebi. Eno celico so uporabljali za mučenje. Na dvorišču so zgradili krematorij kjer so sežigali trupla izmučenih ljudi. Da ne bi nihče izvedel za te grozote, so pepel metali v morje, v noči med 28. in 29. aprilom 1945 pa so krematorij razstrelili. Ko so partizani 1. maja osvobodili Trst, so rešili še preživele ljudi.

Ta stavba je sedaj preurejena v narodni muzej.

Skozi ozek in grozljiv prehod smo prišli na dvorišče, sredi katerega je urejena ploščad, kjer je stal krematorijski dimnik. Tukaj smo se zbrali in zapeli prvo in zadnjo kitico Prešernove Zdravice. S sošolcem Klavdijem sva v imenu naše šole položila šopek cvetja v spomin vseh žrtev, z željo, da se te grozote ne bi nikoli več ponovile. Gospodu Bubničju, ki je tudi trpel zaradi nacističnega terorja in nam sedaj povedal zgodovino Rižarne, smo se lepo zahvalili.

Ada Močnik
5. r. DONADONI

PRVI MAJ, PRAZNIK DELA

Kakor povsod po svetu, smo tudi letos v Trstu proslavljali Prvi maj.

S staršema sem šel v povorko, ki je prišla do Trga Goldoni. Tam je bilo več govornikov, med njimi tudi nekaj Slovencev. Zdi pa se mi, da letos ni bilo toliko ljudi kot lani. Komunistov je bilo skorajda največ. Na trgu je govoril tudi sindikalist Vanni.

Popoldne sem z očetom im prijatelji šel v Križ, kjer je bila otvoritev velikega spomenika padlim domačinom. Tam so govorili predstavniki borčevskih organizacij o pomenu žrtve padlih partizanov-vaščanov in o tem, da je treba tudi danes premagati fašizem. Zelo me je navdušilo petje Partizanskega pevskega zbora, ki je izvajal odporne pesmi raznih narodov.

Kajetan Kravos
5. r. SV. IVAN

NOV SPOMENIK

Prvega maja sem bil v Križu. Odkrili so nov spomenik padlim borcem. Veliko brnasto zvezdo je izdelal jugoslovanski kipar Batič.

Po vrsti so najprej prišla dekleta v narodnih nošah, za njimi fantje z vencii. Otroški pevski zbor iz Križa je pel in recitiral. Nato je zapel domači pevski zbor. Sledili so razni govorniki in na koncu je zapel še Tržaški partizanski pevski zbor.

VEČERNI PASTEL

Srečal sem mnogo znancev in sošolca Gracijelo in Kajetana, s katerim sem se pogovarjal o proslavi.

Sergij Zettin
5. r. SV. IVAN

30-LETNICA OSVOBODITVE

V šoli nam je učiteljica pripovedovala, kako so fašisti med vojno mučili naše nedolžne ljudi. Fašisti so hodili po vaseh požigati hiše. Mnogo ljudi so pobili, druge pa odpeljali v taborišča. Tam so jih grozno mučili. Mnogo se jih ni več vrnilo domov. Tudi tu v Trstu so nacisti mučili ljudi. Zapijali so jih v Rižarno, jih nečloveško mučili in potem sežgali.

Danes hodimo v Rižarno, da počastimo spomin tistih, ki so tu pomrli. Na vseh pokopališčih v naših vaseh so grobovi padlih. Povsod v vaseh okoli Trsta so postavljeni spomeniki v čast junakom, ki so za nas žrtvovali svoja življenja. Letos je tridesetletnica osvoboditve, zato vsi napredni ljudje primerno proslavljamo ta dogodek v upanju in želji, da se te grozote ne bi več povrnilo.

Majda Bordon
3. r. ŠKEDENJ

OB. 30. OBLETNICI NARODNE OSVOBODITVE

Letos praznujemo 30. obletnico osvoboditve izpod fašizma. Mi otroci nismo doživeli grozot vojne. Vse kar vemo, so nam povedali učiteljica in starši. Kar me je iz

**Večer
je z zlatom oblil
nebo
in morje,
obzorje
in siv
otok.
Na bregu pastir
in čreda
in kup otrok.
Vse v zlatem prahu.
Na bregu pastir
igra na svirel.
Večer je v zlatu zgorel.
Na nebu
in morju pepel.
In mir.**

teh pripovedi najbolj prizadelo so taborišča. Edino taborišče smrti v Italiji je bilo prav tukaj pod Škednjem. To taborišče je Rižarna. V Rižarni je bilo zaprtih mnogo ljudi. Mnoge izmed njih so sežgali.

S hvaležnostjo se moramo vedno spominjati teh mrtvih, da lahko danes živimo svobodno.

Andrej Santin
2. r. ŠKEDENJ

NE POZABI! PADLI SO ZA NAS

Letos je 30 let odkar se je končala druga svetovna vojna. Ta je bila polna grozot in trpljenja. Mnogo ljudi je izgubilo življenje. Zato je prav, da se tudi mi otroci letos spomnimo na žrtve te hude vojne.

Pod Škednjem v Rižarni je delovalo taborišče, kjer so sežigali naše ljudi. Letos bom šla v Rižarno in položila cvetice z željo, da se take grozote ne bi ponovile nikoli več.

Sara Zobec
2. r. ŠKEDENJ

ODKRITJE SPOMENIKA V KRIŽU

Prvega maja smo v Križu odkrili spomenik padlim. Bil je velik praznik. Spomenik so postavljali dve leti. Z veseljem so ga gradili. Več let so nabirali denarne prispevke. Denar so dajali vaščani in ljudje iz sosednjih vasi. Tržaška občina ni nič pomagala, a Jugoslavija je poslala bronasto zvezdo in tudi prispevke v denarju. Križani so delali brezplačno in žrtvovali so dosti ur

dela in truda. Spomenik je zelo lep. Križani smo se lepo pripravili za dan otvoritve.

Kristina Pahor
3. r. KRIŽ

POSTAVILI SMO SPOMENIK V KRIŽU

1. maja smo učenci s cvetjem v povorki šli iz Ljudskega doma k spomeniku. Najprej je govoril predsednik odbora za postavitev spomenika Ferdinand Bogatec. Potem je pevski zbor »Vesna« zapel »Žrtvam«, nakar smo otroci spomenik odkrili. Bili smo Kristina, Maja, Alja, Nadja, Vanda, Norma, Melita, Tamara in jaz. Bile smo oblečene v narodne noše. Spomenik je potem blagoslovil gospod župnik. Po blagoslovitvi smo otroci zapeli. Program je bil zelo dolg. Potem smo šli vsi k svojim mamam.

Spomenik mi je zelo všeč. Velik je in lep. Na kamnitem zidu stoji bronasta zvezda in plošča z imeni 63 padlih partizanov. Skoro nobena vas nima tako lepega spomenika. Pred spomenik so položili 35 vencev, ki so jih prinesli iz raznih krajev, tudi iz Brescic. Spomenik je velik, ker je v Križu mnogo ljudi umrlo za svobodo. Sedaj smo lahko ljudje srečni, ker lahko govorimo v materinem jeziku. Ni treba se nam več skrivati po gozdovih, kot so se morali med vojno naši starši in dedje. Sedaj smo svobodni!

Katja Verginella
3. r. KRIŽ

SPOMENIK V KRIŽU

Spomenik padlim so odkrili 1. maja. V šoli smo se pripravljali za nastop z recitacijami in petjem, da počastimo padle. 1. maja smo se zbrali v Ljudskem domu, kjer so nam dali vsakemu po en nagelj. V povorki smo šli do spomenika, kjer smo zasedli vsak svoj prostor. Odkrili smo spomenik. Na eni strani so bile deklice v narodnih nošah, na drugi pa dečki. Po odkritju je zbor Vesna zapel žalostinko, potem pa smo nastopili otroci. Počastili smo padle borce z enominutnim molkom, nakar so sledile recitacije in govori. Pred spomenik so razne organizacije postavile vence. Na odkritje spomenika je v vas prišlo okoli sedem tisoč obiskovalcev. Blizu spomenika so prodajali tudi knjige in značke.

Diego Košuta
3. r. KRIŽ

BABICA PRIPOVEDUJE

Babica mi večkrat pripoveduje, kaj se je dogajalo med drugo svetovno vojno. Ljudje so živeli v strahu. Posebno hudo je bilo našim, slovenskim ljudem. Pregarjali so jih Italijani in Nemci. Mladi fantje so zato odhajali v partizane, da bi se borili proti sovražniku in osvobodili svoj narod.

Babica mi je povedala, da je bila naša hiša polna streliva in da so v njej prebivali Nemci. Tudi sosedje so vsi sodelovali s partizani. Ženske so hodile v Miramarski park po sol in jo peš nosile partizanom in jo v neki vasi na Krasu izročale partizanskemu partizanskemu odredu. Poleg tega so partizanom skrivoma šivale jopiče, titovke in slovenske zastave z rdečo zvezdo.

Večkrat so Nemci obkolili vas, pobrali mladino in jo odpeljali v nemške zapore. Na proseški železniški postaji so nemški vojaki obesili štirinajst talcev. Prisilili so otroke, ki so tam pasli živino, da so prisostvovali temu strašnemu prizoru. Po tem, kar mi dedje pripovedujejo, mislim, da naše ljudstvo ne bo nikoli moglo pozabiti teh strahot.

David Furlan
4. r. PROSEK

STRIC JUST PARTIZAN

Spomladi 1942. leta je stric Just odšel v partizane. Vsej družini je bilo hudo, ker so se bali, da ga bodo Nemci ujeli.

Nekoč je stric z drugimi tovariši bežal pred Nemci. Ti so naenkrat vanje vrgli ročno bombo, ki je ranila dva partizana. Stric jima je hotel pomagati, a je dobil strel v ramo. Nemci so se približali in stric ter ranjena partizana so se delali mrtvi. Tako so Nemce prelisčili in res so odšli. Stric je dolgo čakal, da je bilo vse mirno, potem pa presunjen ugotovil, da sta bila tovariša res mrtva. Vrnil se je v brigado.

Nekaj mesecev potem so se partizani pripravili za akcijo. Napadli so tri nemške tovarnjake in Nemce pobili. Trem Nemcem je uspelo uiti. Akcija je uspela in partizani so tovarnjake zažgali. V bližnji grm pa se je skrtil Nемец, ki je bil ranjen v nogo. Nihče ga ni opazil. Tedaj je ranjeni Nемец vrgel bombo v partizane. Stricu je odrgalo nogo, trije partizani pa so bili mrtvi. Strica so odpeljali v bolnico Franja, kjer se je pozdravil. Sedaj ima stric leseno nogo.

Ervin Košuta
4. r. PROSEK

PARTIZANI

Partizanom je primanjkovalo soli. Nekoč so se Prosečani zmenili, da jim jo morajo poskrbeti. Tedaj je v Grljan priplula velika barka polna soli. Natovorjena je bila s 36 stoti soli. Mnogo otrok in žena je vzelo vrečke in šlo po sol. Šla je tudi moja mama.

S polnimi vrečkami soli so se potem vračali na Prosek. Na cesti so imeli Nemci bunkerje in stražili. Seveda so ljudi spraševali, kaj nosijo. Ljudje so jim odgovarjali, da nosijo sol, ki jo bodo v Furlaniji zamenjali za koruzno moko. Nemci so jim verjeli.

Na Proseku so vsi nesli sol v neki hlev v Školjih in jo dali v kad. Bili so že dome-njeni z neko žensko, ki je vozila material za Nemce, da bo peljala sol partizanom. Res jo je srečno prepeljala v hribe k par-tizanom.

Andrej Blason
4. r. PROSEK

V ČASU VOJNE

V času vojne so pri nas strašili Italijani in Nemci. Vsi so bili fašisti. Bili so hudobni in brezsrčni. Trpinčili so ljudi in jih celo sežigali v Rižarni.

Na televiziji sem videl in slišal sloven-ske, judovske in italijanske preživlele jetnike. Pripovedovali so, kako je bilo v Rižarni. Neki gospod je povedal, kako so ga že poklicali, da bi ga vrgli v krematorijsko peč. Bil je gol. V vrsti je bil predzadnji. Ko je bila že vrsta na njem, je sirena zatulila alarm in to ga je rešilo. Pokazali so tudi pozdravno pismo enaindvajsetletnega fanta, katerega so ubili in sežgali.

Babica mi je povedala, kako so bili nekoč v hiši Nemci v hlevu pa partizani. Naši dru-žini Nemci niso naredili nič, ker je nono znal nemško in jih je premotil. Nekoč so v hišo prišli partizani, ko so bili zgoraj Nemci. Prišli so na hrano. Babica se je bala, zato jim je naglo skuhala mineštro. Tudi stric je bil partizan v Ajdovščini. Babica mu je večkrat nesla hrano.

Aleksander Gruden
4. r. PROSEK

MAMINI ŽALOSTNI SPOMINI

Mama mi je pripovedovala o svojih treh stricih, ki so padli v partizanih. Strici so šli v partizane, ko so bili približno stari 20 let. Nekoč so v neki vasi blizu Ilirske Bistrice prišli v neko hišo, kjer so kuhali polento. Ljudje so bili dobrega srca in so jim dali jesti. Tedaj pa je v hišo stopil domačin. Zapazil je partizane in se zato delal prijatelja, a kmalu je zapustil hišo in prisotnost partizanov izdal Nemcem. Ti so obkolili hišo in enega partizana prijeli, ker sta ostala dva že zbežala. Ujetemu stricu je bilo ime Edvin. Ubili so ga. Stric Dorči je padel v neki bitki z Nemci. Srečko pa se je vrnil do-mov, a ni dolgo živel. Umril je za posledica-mi vojne. Mamini strici so šli v partizane jeseni 1944. leta. Njihova imena so vklesana na kontovelskem partizanskem spomeniku.

Tamara Danieli
4. r. PROSEK

BABICA MI JE PAVEDALA

Bilo je 16. avgusta 1944, ko so ob 4 zjutraj Nemci vdrli v Cerovlje. Razšli so se po vasi in s puškinimi kopiti začeli razbijati po vratih. Babica je bila sama doma s peti-

mi majhnimi otroki, ker so deda že poprej odpeljali v Nemčijo. Moja mama je tedaj imela dve leti.

Ko so Nemci stopili v hišo, jih babica ni razumela, ker so kričali nemško. Pokazali so ji zato prižgano žveplenko in s tem hoteli povedati, da bodo hišo zažgali. Babica je bila vsa iz sebe, ker ni vedela kaj storiti. Nemci so dali dvajset minut časa. Kmalu so se vrnili in prisilili babico z otroki na tovarnjak, na katerem so že bili ostali vaščani. Babica je se seboj vzela le potrebna oblačila za otroke. Spočetka so jih mislili odpeljati v Nemčijo, po poti pa so se pre-mislili in jih pustili v Sesljanu na nekem dvorišču. Tam so bili vsi skupaj zaprti dva dni. Potem so jim končno dovolili, da lahko gredo k sorodnikom, ker niso imeli več lastne strehe. Babica se je preselila v rojstno vas Brestovico, kjer je nestrpno ča-kala, da se vrne ded iz Nemčije.

Igor Bogatec
3. r. SESLJAN

MOJI UČITELJI

Učiteljica Mara je srednje postave. Nosi očala in ima dolgo, dolgo kito, ki meri en meter in 4 centimetre. Kakšenkrat daje črne pike. Kadar se razjezi, postane grda in začne govoriti, da nam ne bo nič razlagala in da bomo razred ponavljali. Učiteljica Mara se vedno jezi na Klavdija, ker vedno nagaja. Zato dobimo vsi kazni. Kakšen krat je res dobra. Z njo moramo vedno pisati računске vaje. V odmoru gremo na dvorišče in ko mine odmor, nas opominja: »Gremo noter!« Hočemo ali nočemo, moramo v razred se učiti.

Učiteljica Nadja je tudi srednje postave. Lasje ji segajo do ramen. Kadar jo jezimo, nas kaznuje, a ji takoj mine. Učiteljica Na-dja si barva oči in večkrat nosi hlače. Z njo delamo ročno delo, ker ji zelo ugaja. Vozi avto fiat 500, s katerim prihaja v šolo. Je mlajša od učiteljice Mare.

Učitelj Stojan je srednje postave. Ima ravne brke in si jih gladi. Ima kratke lase in je zelo hud. Uči nas samo ob sredah Kadar pride v razred, nas vpraša, če imamo voljo za delo. Čeprav nimamo volje, mu pritrdimo, ker neradi pišemo kazni. Taki so naši trije učitelji.

Fabija Sossa
5. r. KOROŠCI

MAJ

Maj prinese češnje zrele in lastovice spet vesele. Ko pa soncece zasije, meni srce bije.

Suži Peric
4. r. MEDJA VAS

Črtomir Šinkovec

Ilustr. Bine Rogelj

KRAVA IN VOL

Krava stoji pri jaslih in muli tra-vo. K njej pride utrujeni vol in pravi:

»Dobro tebi, krava!«

Krava skomizgne z uhlji:

»Kako naj mi bo dobro. Trikrat na dan me ljudje pomolzejo«.

»Molzejo že, molzejo,« reče vol.

»Mene pa garbajo ves dan, često sem lačen in trpim vse živalske muke«.

Krava se začudi.

»Veš, kaj se pravi vlačiti plug po ledini od zore do mraka!«

»Naredi se bolnega,« svetuje kra-va. »Vlezi se na zemljo in stegni vse štiri od sebe. Takega te ne bodo vpregli v plug.«

Vol ne bi bil pravi vol, če ne bi upošteval kravine nasvete. Zjutraj je obležal kot klada, grčal in molel vse štiri od sebe.

»Vol je bolan,« obvesti hlapec gospodarja.

Bilo je sončno jutro kot nalašč za oranje in setev.

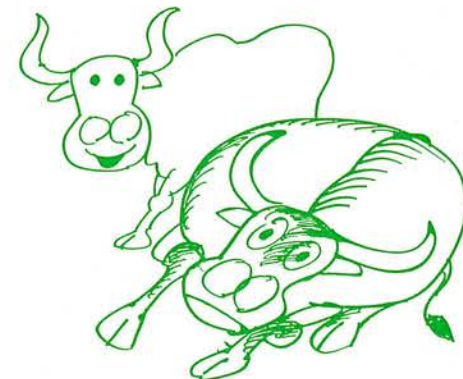
»Če je vol bolan, vprezi kravo in vzemi bič.«

Tako je krava ves dan vlačila plug in se do večera do smrti upehala.

V ŠVICI

Proti koncu marca sem šel z mamó v Švico. Tata je ostal doma, ker je moral de-lati. Švica je lepa deželca. V tej deželi so zelo visoke gore in lepa jezera. V Švici živita moja nona in nono. Tudi jaz sem se rodil v Švici. Tam sem hodil v vrtec. Zato hodim v Švico zelo rad.

Nona ima barvno televizijo. Gledali smo cirkus. V barvah je vse zelo lepo. Zvečer sem bil utrujen. Mama in jaz sva spala v isti sobi. V Švici imam tudi sestrično. Obi-skal sem jo z mamó, nono in nonotom. Pri njej smo zelo dobro jedli. Potem sva šla midva ven. Zadnji dan je šla sestrična z

O mraku se je povešenih uhljev vrni-la v hlev.

Vol, mirno prežvekovaje, reče kravi:

»Hvala za nasvet ti, ljuba krava. Poslej bom vse življenje bolan!«

»Zdi se mi, vol, da ne boš mogel dolgo slepiti gospodarja.«

»Zakaj neki?« je radovedil vol.

»Zakaj neki? Slišala sem gospo-darja, ki je naročil hlapcu:

»Če bo vol še jutri bolan, ga odpelji v mesnico.«

Te novice se je vol tako hudo prestrašil, da je naslednje jutro vstal čim so zapeli petelini.

nami na sprehod. Opolnoči sva z mamó odpotovala iz Švice. V Trst sva se pripeljala ob desetih dopoldne. Kosila sva v Vidmu. Po kosilu sva se vrnila domov v Gorico. Na potovanju je bilo lepo.

Alain Del Medico
2. r. UL. RANDACCIO -
GORICA

MOJ NAJLJUBŠI KOTIČEK

Doma nimam nobenega kотиčka, ki bi mi bil ljub. Tak kottiček imam daleč od hiše na gričku. Tam je lep zelen travnik, kjer stoji nedokončana hiša, ker občina ni dovolila gradnje nadaljevati. S prijateljicami smo opazile, da so tam namesto oken luknje.

Pridno smo jih zamašile, vendar tako, da se dajo odpreti, kadar hočemo vstopiti. Pozimi večkrat nosimo tja drva in žveplenke, kuri-mo ogenj in pečemo klobase ali krompir. V poletnih mesecih pa nosimo tja razna živila za piknik. Zelo rada hodim tja. Nedokončana hiša mi je zelo všeč in se tam rada igram. Nekoč ko me je dež zalotil sredi poti, sem se tja zatekla. Gospodar tja nikoli ne pride, zato se prosto igramo. Bojimo se le, da jo bodo nekoč dokončali in ne bomo smele več vanjo. Ta kotichek je zame najljubši.

Loredana Leghissa
5. r. MEDJA VAS

IGRICA

Cvetke in drevo: Joj kako smo žejni!
Sonce: Pomagalo vam bom. Segrelo bom vodo.
Voda: Ah, kako toplo je. Iz mene se kadi!
Vodne kapljice: Kako smo lahke! Letimo!
Podajmo si roke!
Oblak: Veter, na pomoč!
Veter: Pihal bom tako močno, da te bom popeljal nad zemljo! u... u... u...
Dež: Dober dan, cvetke. Prinašam vam vodo, da boste lahko pile.
Cvetke in drevo: Hvala, dež! Hvala, veter!
Hvala, sonce!
Mucka: Mjav, mjav, tudi meni je voda prav!
Psiček: Hov, hov, tudi jaz bom pil vodo!
Ptiček: Čiv, čiv, čiv, jaz se bom pa umil!
Učenke in učenci
1. r. ŠKEDENJ

NAŠA KAPELICA

V naši vasi ni spomenikov, pač pa sredi vasi stoji kapelica in na bližnji hiši marmornata plošča, ki spominja na požig vasi. Vas so požgali Nemci 1944. leta. Kapelico so vaščani dali zgraditi 1860. leta. Postavljena je bila na štirih belih stebrih iz nabrežinskega kamna. V njej so bile tri podobe svetnikov. Kapelica je bila med prvo svetovno vojno porušena in leta 1936 so jo ponovno postavili. Za to so vsi vaščani prispevali. V drugi svetovni vojni ni bila porušena. V mesecu maju hodimo tja in molimo rožni venec. H kapelici prinašamo cvetice. Včasih se tam tudi igramo.

Suži Peric
4. r. MEDJA VAS

GLASBENA ŠOLA V DOLINI

Hodim v glasbeno šolo v Dolini. Tja prihaja še deset drugih učencev. Uči nas profesor Klavdij Furlan. Glasbeni pouk imam vsak ponedeljek in četrtek. Vsaka lekcija traja pol ure. Profesor razlaga, kako moram igrati, potem pa moram doma vaditi. Vaje so včasih zelo dolgočasne. Veliko bolj zabavne so skupne vaje. Te imamo vsak ponedeljek in četrtek zvečer. Tedaj igramo pesmice in se pripravljamo za razne nastope. Pred krat-

kim je naš nastop snemala ljubljanska televizija. Slišali in videli ste nas zvečer 15. maja.

Ivo Tull
4. r. BOLJUNEC

V AKVARIJU

5. aprila smo z učiteljico šli v akvarij. Plačali smo sto lir vstopnine. Tam smo videli pisane ribe vseh vrst. Med temi je bila riba »cornutus«, ki mi je bila najbolj všeč zaradi njenih živih barv. V velikem bazenu smo videli majhne morske pse. Tam je bila tudi velika želva Katerina. V akvariju sta bila tudi dva pingvina. Imenujeta se Marko, ki je star 22 let, in Gigi, ki je star 11 let. V akvariju smo videli tudi dve veliki jegulji in živo morsko cvetje. Bile so tudi krasne velike in majhne morske zvezde.

Spominjam se, da sem nekoč z očkom šla v akvarij. Takrat sem videla velikega polipa, ki ga tokrat ni bilo.

Fedra Paclich
3. r. SV. JAKOB

SPOŠTUJ GNEZDA!

Pomlad je. V naravi se življenje prebuja in obnavlja. Ptice si pripravljajo gnezda, kjer bodo izlegle jajčeca. Rastline se odevajo v zelenje. Brez rastlin, živali, žuželk ne bi bilo gozdov, travnikov in polj. Ptice delajo gnezda na drevesih. Nekateri, zlasti lastovke, jih delajo pod napuščem. Gnezda so važna za življenje, spoštujemo jih! Ptice delajo gnezda zase in za svoj zarod. Starši iščejo potem žuželke in drugi mrčes ter ga dajejo svojim mladičem.

Ptice so potrebne za ravnotežje v naravi. Če je dovolj ptic, je manj škodljivcev in mrčesa, sicer je obratno. Ptic je vedno manj, ker jih človek uničuje. Otroci jih uničujejo, ker tega še ne razumejo. Sežigajo jim gnezda, lovijo mladiče in jih pobijajo. Lastovkam pobalini podirajo gnezda, zato morajo lastovke naslednje leto začeti vse znova. A ne vrnejo se več v isti dom, zato je tam več mrčesa. Ptice uničujejo tudi odrasli, ki se imajo sicer za pametne in razumne. Ubijajo jih v svojo zabavo. Samo v Italiji vsako leto polovijo nič koliko lastovk in ptičev. Ptice niso samo koristne, ampak nam razveseljujejo dneve, saj ni lepšega koncerta od ptičjega petja in žvrgolenja.

Nekoč sem sanjal, da je bila pomlad. Sonce me je privabilo k oknu. Sadovnjak je bil ves v cvetju. Ptiči so sedeli na vejah in prepevali. Zapodil sem jih in naenkrat je nastala zima. Pet let je trajala, ker ni bilo ptic. Vedno bolj sem se staral. Nekoč sem v zraku zagledal ptice in jih poklical. Sedle so na veje in vrnile se je pomlad. Stekel sem ven ves vesel. Od takrat jih nisem več podil. Spet sem bil srečen otrok. To so bile

VSEM VESELE POČITNICE!

Teh se sedaj najbolj veselite in komaj čakate, da bo šolski zvonec v tem šolskem letu poslednjič zabrnal. V nekaj dneh boste zapustili učilnice in boste prosti, morda nekateri manj. Prav vsi pa boste uživali počitnice ob morju, v hribih ali na potovanjih. Veselite se, dragi šolarji, in naučite se zra-ka, sonca in morja, da boste zdravi in polni dobre volje jeseni spet prišli v učilnice. Tam vas bo že čakal Galeb v novi opremi, s privlačnimi zgodbami in povestmi ter zanimivimi sestavki. Morda bo tudi kakšno

le sanje, a večkrat premišljujem, kako bi bilo, če bi postale resnica.

Martin Komjanc
4. r. ŠTEVERJAN

PIKA NOGAVIČKA

Drugega aprila smo z avtobusom šli v gledališče. Gledat smo šli igrico »Pika Nogavička«. Pika je nagajiva rdečelasa deklica. Stara je devet let. Njena prijateljica sta gospod Ficko in konj. Stanujejo v vili Čiračara.

Nekaterim otrokom predstava ni bila všeč, ker je niso razumeli. Drugi otroci smo bili zelo zadovoljni, da smo videli Piko Nogavičko.

Učenke in učenci
1. r. TREBČE

JABLANA GOVORI

Kmet je šel v gozd. Zagledal me je v grmovju. Vzjel je motiko in me izrul. Najraje bi bila jokala, tako me je bolelo, ko me je sekal po koreninah. Nesel me je v svoj sadovnjak, izkopal jamo, dal vanjo gnoj in me vsadil. Februarja me je kmet obrezal in cepil. Čakal je nato, kako bom zrastle. Prišla je pomlad in pognala sem z vso močjo. Ozelenela sem in lepo zacvetela. Bila sem najlepša in najbogatejša v sadovnjaku. Ko me je kmet zagledal, je bil zadovoljen in poplačan za svoj trud.

Titi Lorenzoni
5. r. GORICA

MOJ PRIJATELJ KOS

Kos, lep črn ptič z rumenim kljunom, zelo rad poje in žvižga. Dobimo ga povsod pri nas. Ko pritisne mraz, kosovka odleti proti jugu, a ne daleč, toliko da najde dovolj hrane. Kosovka je temnorjave barve.

presenečenje, kaj se ve? Podrobnosti pa vam bom povedal oktobra.

Upam, da ste s komaj zaključenim letnikom Galeba bili zadovoljni, da vam je bila vsebina všeč in da ste pri pouku pridno izkoriščali slike in risbe barvne priloge. Če vam kaj ni bilo pogodu, pišite Uredništvu in povejte svoje želje. Skušal jim bom ugoditi. Med počitnicami pa lahko na običajen naslov pošljete dopise o svojih doživetjih, vendar ne smete pozabiti na podpis in seveda na navedbo razreda in šole.

Želim vam mnogo brezskrbne zabave in nasvidenje jeseni.

UREDNIK

Kos je zelo koristen, ker uničuje škodljive žuželke. Pozimi rada pogledam skozi okno in vidim kosa, ki prosi za hrano. Stečem v kuhinjo, poiščem primerno hrano, najraje kos jabolka, in jo dam kosu. Ko se nahrani, malo začivka in odleti.

Spomladi se kosovka vrne in naredi gnezdo. V začetku maja se izvalijo mladiči. Kmalu zrastejo in sami postanejo koristni kosi.

Eva Orzan
5. r. GORICA

MLADINSKA PREDSTAVA

»PIKA NOGAVIČKA«

Marjetica je stanovala v vili Čiračara. Imela je belega konja in opico Ficko. Nekoč je Marjetica dobila prijatelja Tomaža in Anico. Skupaj so šli v šolo. Učiteljica je rekla Marjetici, da se ni lepo obnašala. Marjetica je bila zelo žalostna. Zvečer so k Marjetici prišli tatovi in ona se je močno prestrašila. Naslednjega dne so Marjetico pripeljali na dom Anice in Tomaža. Tedaj je Marjetica vzela kroglico in povedala, da sami ne bodo več zrastle. Povedala je tudi, da je njen oče Zamorski kralj in ona je postala zamorska princesinja. Tako je bilo konec zgodbe o Marjetici ali Piki Nogavički.

Ana Marija Križmančič
3. r. BAZOVICA

LASTOVIČKE SO SE VRNILE

Nekega jutra sem zgodaj šla k prijateljici. Igrali sva se na vrtu. Naenkrat je nad nami poletela lastovička. Zelo sem se razveselila, ker sem spoznala, da je prišla pomlad.

Lastovička ima črno perje, po trebuhu je bela in ima škarjast rep. Lastovičke smatra-

mo kot domače živali, ker si spletajo gnezda pod hlevsko streho. Tam izležejo lastovičke od štirih do šest jajčec. Jeseni lastovičke poletijo v tople kraje, spomladi pa se vrnejo. Ko letijo čez morje, jih mnogo pogine. Lastovička se hrani z mrčesom. Lastovičk ne smemo pobijati, ker so koristne.

Irena Ferlat
5. r. RUPA

OB JEZERU

Pred dnevi sem bila z mamico in babico ob jezeru. Šle smo iskat zemljo za cvetice. Tam je lepo. Če se človek hoče naučiti svežega zraka in miru, je res primeren kraj. Ob jezeru je velika ravnina. Tam je tudi majhen izvir. V bližini jezera je v poletnem času gostilna. Sedaj pa samevajo tam kozice, goske, račke, petelinčki in kokoške. Prijetno je v tem mirnem kraju poslušati glasove teh živali. Igrala sem se in nabirala mačiče. Naslednji dan sem jih nesla v šolo. Vrnila sem se domov z željo, da bi se še kdaj vrnila v ta prelepi domači kraj.

Martina Gergolet
2. r. DOBERDOB

PIŠČETA

Moja piščeta so rumena in črna. Stara so že 16 dni. Jedo koruzno moko, pomešano z mlekom. Ponoči jim prižgemo lučko, da jih ogreva. Jaz jih zelo rada gledam.

Virna Pečar
2. r. BORŠT

MOJA SESTRICA

Zelo sem si želela sestrico. Zdaj, ko jo imam, sem zelo zadovoljna. Imenuje se Ksenija. Je še majhna. Stara je 8 mesecev. Ima že dva zobka. Zna tudi pozdravljati. Ključ mamico in očeta. Rada se igram z njo. Ko se jaz norčujem, se smeje in veseli.

Milena Žerjal
1. r. BORŠT

MOJ BRATEC

Moj bratec se imenuje Tomaž. Je priden in lep. Star je 9 let. Hodi v tretji razred. Ima rumeno torbo. Igra klavir. Uči ga dedek. Dvakrat tedensko vadi tudi kotalkanje. Jaz ga imam rada.

Mara Petaros
1. r. BORŠT

MOJ PSIČEK

Moj psiček se imenuje Zlatko. Je še mlad in je rjave barve. Kadar grem v šolo in prihajam domov, ga vedno pozdravim. Zlatko je vesel, kadar me vidi. Jezno začne lajati, kadar zagleda mačke.

Jordan Družina
1. r. BORŠT

MOJI ZAJČKI

Moji zajčki živijo v dolgi kletki. So pridni in lepi. Radi jedo korenčke, suh kruh in zeleno. Zajčki so sive barve. Včasih zbe-

žijo iz kletke. Brat in jaz jih morava loviti po dvorišču.

Damijan Marsetti
1. r. BORŠT

V RIŽARNI

Letos je trideset let od dneva osvoboditve. Mnogi ljudje se spominjajo krute usode svojih dragih. Nekaj tisoč teh ljudi je žrtvovalo svoja življenja za svobodo tudi v Rižarni.

30. aprila smo se tudi mi otroci iz šole v Ul. Donadoni spomnili nedolžnih žrtev, ki so tu izgubile življenje. Zmenili smo se, da gremo v Rižarno. Tam smo srečali mojo mamico. Kupila je velik šop nageljnov z veliko pentljo. Pentlja je imela tri barve: rdečo, belo in modro, kar pomeni slovensko zastavo. Tam smo srečali tudi druge razrede iz Rojana. Ko smo vstopili v Rižarno, smo najprej zapeli Zdravico, nato smo položili cvetje. V Rižarni nas je čakal gospod Albin Bubnič, ki je bil med vojno zaprt v taborišču Mauthausen. On nam je podrobno povedal, kako je bilo tu med vojno.

Tamara Pahor

... V Rižarni je umrlo največ Slovencev in Hrvatov, pa tudi nekaj Italijanov in Judov. V Rižarni so mučili naše ljudi tako, da so jih obešali, pretepali in žive zažigali. Nemci so v zadnjem letu vojne zažgali od 3 tisoč do 4 tisoč ljudi. Od njih je ostal samo pepel...

Pavla Gruden

... V Rižarni so mučili ljudi, da bi povedali, kje so partizani. V Rižarni so bili esovci. Ti so tu postavili krematorijsko peč, v kateri so sežgali mnogo ljudi. Vsak dan so metali v morje velike papirnate vreče s kostmi in pepelom sežganih ljudi. Ljudje, ki so stanovali tam blizu, so to videli. Neki moški je šel pogledat k morju in videl ostanke kosti. Ni pa si mislil, kaj se dogaja v Rižarni. Ko so metali ljudi v krematorijsko peč, so jih prej udarjali po glavi, da so jih omamili. Nekaterih niso močno udarili, zato so začeli vpiti. Da ne bi bilo slišati vpitja, so nacisti na vso moč igrali radio, spuščali pse, da so lajali, vžigali motorje tovornjakov in vrteli gramofonske plošče...

Aleš Roncelli

... Tu so bili zaprti vsi tisti, ki so jih Nemci pobirali po vaseh in ki so se borili proti njim. Tam so jih grozovito mučili, jim trgali kožo in nohte, jih obešali za lase, da bi nesrečniki povedali, kaj vedo o partizanih. Potem so jih metali v krematorijsko peč. V Rižarni ni več peči, ker so jo Nemci zadnji dan vojne razstrelili. Videli smo samo ječe, kjer so bili ljudje zaprti...

Danjela Žetko

... V Rižarni so imeli krematorijsko peč za sežiganje ljudi, da bi tako trupla izginila in ne bi nihče več vedel kam. To peč so Nemci prvič poizkusili z 71 trupli talcev, ki so jih ustrelili na Opčinah. Tako se je začelo mučenje in trpinčenje ljudi. Predno so jih zmetali v peč, so jih bili po glavi z železno kroglo, ki je bila pritrdjena na debeli žici. Nekateri so še žive sežgali. Videla sem, kako so bila vrata in zidovi celic popisani z raznimi imeni. Nesrečniki so jih napisali zato, da bi njihovi dragi vedeli, kje so umrli...

Jasna Tomšič

... Ogedali smo si muzej, kjer so razne slike. V nasprotni dvorani so bile celice za dve osebi, vanje pa so stlačili tudi po deset ljudi...

Igor Gombač

... Obisk v Rižarni nas je zelo pretresel, zato upamo, da se podobne strahote ne bodo več ponovile nikoli in nikjer...

Darija Betocchi

... Nemci so hoteli Rižarno porušiti z dinamitom, a jim ni uspelo, ker so partizani že obkolili mesto. Zato smo sedaj v teh ječah našli napise, pisma in dokumente. V morju so našli ostanke ožganih kosti in pepel. Kostni in pepel so našli tudi v Rižarni v treh cementnih vrečah. O Rižarni so tudi po vojni vsi molčali in jo hoteli celo porušiti. Za ohranitev Rižarne si je dosti prizadeval gospod Bubnič, ki nam je ob našem obisku dosti pripovedoval, ker je tudi sam okusil zverinsko nasilje. O Rižarni bo sedaj tudi proces proti krivcem. 24. aprila je prišel predsednik republike in Rižarno proglasil za narodni spomenik. Ta spomenik naj bo starejšim v spomin in nam v opomin, kam prideveta fašizem in nasilje.

Erika Košuta
Vsi učenke in učenci
4. r. UL. DONADONI

OČE IN MAMA PARTIZANA

Oče in mama mi večkrat pripovedujeta o tistih letih, ko sta bila še mlada in ni bilo svobode. Takrat je vladal fašizem. Tu pri nas ni bilo slovenskih šol. Niso smeli govoriti slovensko. Pregarjali so jih in zapirali, požigali so slovenske domačije in pobijali žene in otroke.

Zavedni ljudje so skrivoma začeli delati proti fašistom. Mnogi so odšli v partizane. Tudi moj oče in mama sta se borila proti fašizmu. Mama je bila partizanska bolničarka. Oče je skrivaj odšel v partizane. Več kot dvajset dni je hodil, dokler ni prispel do Čateža, kjer so ga kot borca sprejeli v brigado »Matije Gubca«. Brigada se je vedno premikala. Vsak dan so prehodili do 20 kilometrov. Bili so lačni in utrujeni. Še sedaj se

oče spominja, da so nekoč dobili vsak po dvajset fižolov. Vsak kilometer poti je pojedel po en fižol. Mnogokrat se niso mogli odpočiti, ker je začelo pokati. Zgrabili so za orožje in treba je bilo v borbo. Dom mu je bil teman gozd. Veter, dež, sneg, mraz in lakota so bili vsakdanji spremljevalci. Oče je bil še mlad, zato so ga pozneje dodelili v jurišni bataljon. Sodeloval je v velikih bojih okrog Čateža, Žužemberka, Mirne peči, Trebnja, Litije, Mokronoga, Malih in Velikih Lašč, Kočevja in v sklepnih bojih za osvoboditev Ljubljane. Ena najhujših bitk je bila tista v Straži blizu Novega mesta, kjer so napadli veliko nemško kolono. Bil je hud mraz in visok sneg. Oče je imel težki mitraljez bredu. Od dolgega streljanja je bila cev vsa žareča, da jo je moral vedno tretji s snegom.

Še večji boji so bili na Gorjancih. Noč in dan so streljali. Nemce in belogardiste, ki so skušali prodreti v Belo Krajino, kjer so bile partizanske bolnišnice, so večidel potolkli in nagnali nazaj vse do Novega mesta. Zadnji in največji je bil boj za osvoboditev Ljubljane. Moj oče je bil najbolj srečen 9. maja 1945, ko je na čelu jurišačev prvi pred ljubljanskim Magistratom postavil svoj mitraljez.

Irena Crovatini
3. r. ŽAVLIE

MOJ OČKA

Moj očka dela v repentabskem kamnolomu. Njegov pravi poklic je rudar. Dela po pet dni tedensko. Skoraj vsak dan mu hodim naproti. Ko ga srečam in mu povem, da sem nalogo že napisal, je zelo vesel. Če se kisto držim, ko se srečava, že ve, da naloga še ni napisana. Potem je še on slabe volje, ali celo jezen. Moj oče je najbolj zadovoljen, če naredim domačo nalogo z mamico ali s sestro, ki je starejša od mene. On ima sto drugih del in ne more skrbeti za mojo nalogo. Ko je prost, rad kaj naredi okoli hiše, saj doma dela nikoli ne zmanjka. Tudi vrt in sadno drevje rad neguje. Vsako jutro, preden gre na delo, naju pride pozdravit v sobo. Vošči nama pridnosti v šoli. Zvečer predno greva spat, nam vošči lahko noč in sladko spanje.

Ervin Černuta
2. r. REPENTABOR

KNJIGA

Knjigo na klopi imam in berem jo vsak dan. Z vsako naslednjo stran knjigo še rajši imam.

Magda Samec
5. r. RICMANJE

POMLAD

Ko pomlad gre mimo nas,
vse nas prebudi.
Kliče nas na prosto polje,
kjer lepota rumeni.
Kliče nas z rožami cvetečimi.
ki iz zemlje srkajo sladkosti.
Veseli vsi gremo na polje
in Vesno božamo,
ker dala nam je lepoto.

Patricija Orel
5. r. DONADONI

Z ASTRONAVTI PRVIČ NA LUNI

Neko poletje sem bil na počitnicah v...
New Yorku. Prav tiste dni so se astronomi
pripravljali za polet na luno. Vesoljska ladja
je bila zelo velika. S pomočjo tolmača se-
veda sem vprašal astronave, če bi lahko
poletel z njimi. Odgovorili so mi, da lahko
grem. V vesoljsko ladjo sem si natovoril
vseh mogočih tež.

Odleteli smo približno ob 21.00 po na-
šem času. Vozili smo se tri dni s poprečno
hitrostjo 250 tisoč kilometrov na uro. V ve-

solju smo v ladji lebdeli, ker nismo imeli
teže. Ko smo dospeli na lunina tla, smo bili
vsi lažji kot na zemlji. Tehtali smo manj,
ker ima luna manjšo privlačno silo. Na luni
smo videli razne kraterje. Veliki so bili kot
doline in majhni kot drobtinice. Večje kra-
terje so izdolbli meteori in meteoriti, ma-
njše pa vesoljski prah. Ves čas smo bili
radijsko povezani s postajo na zemlji. Po
58 dneh bivanja na luni smo se vrnili na
naš planet. Na zemlji so potem obširno po-
ročali o tem podvigu.

Igor Cijak
5. r. RICMANJE

NOČNE LEPTICE

Kdo so te lučice,
ki ponoči na nebu svete?
To so zvezdice
širnega neba lepotic.
Mesec se z njimi smeji,
oj, mesec, mesec bleđi.
Ko se jutro zazori,
zvezdic ni več videči.

Suzana Bandi
5. r. RICMANJE

REŠITVE UGANK IZ 7. ŠTEVILKE

KVADRATKI - V osmih vodoravnih črtah dobiš imena teh držav: Romunija, Norveška, Pakistan, Bolivija, Albanija, Japonska, Alžirija, Avstrija.

MAGIČNI KVADRAT - **Vodoravno in navpično**: 1. zora, 2. opat, 3. ralo, 4. atol.

ŠTEVILČNI MAGIČNI KVADRAT - Števila moraš tako razporediti: 15, 10, 14, 3 - 4, 13, 9, 16 - 5, 12, 8, 17 - 18, 7, 11, 6. Tako dobiš v vsaki vodoravni, navpični in diagonalni vrsti vsoto 42.

REŠITVE SO POSLALI: Sandra Milič, Katja Frančeškin, Andrej Milič, Robert Briščik, Nežica Milič, Nives Milič, Edi Knez, Egon Doljak, David Geri, Vesna Vodopivec, Irena Milič, Elena Škabar, Bogdan Castellani, Vesna Škrli, Marko Rebula, Mitja Zaccaria, Mirjam Rebula, Darja Samar, Katja Guštin, Mirjam Kocman, Igor Milič, Pavla Živic, Elena Purič, Diego Bosticco, Lucijan Colja, Tanja Gruden, Alida Lavrenčič, Sabrina Ferluga, 3. in 4. r. ZGONIK. Maja Ucmar, Elizabeta Fischer, Marko Počkaj, Ivana Gerdol, Erika Sternar, Andrej Piščanc, Jasna Corrado, Vanja Jogan, Irena Kebar, Andrej Furlan, Matija Betocchi, Borut Pahor, Pavel Volk, Boris Paoli, Andrej Budin, Tamara Pahor, Erika Košuta, Jasna Tomsič, Aleš Roncelli, Igor Gombač, Pavla Gruden, Darja Betocchi, Danjela Žetko, Patricija Orel, Elena Maver, Ada Močnik, 3., 4. in 5. r. DONADONI. Ingrid Zorn, Erika Stocca, Dejan Danieli, Massimo Celea, Martin Starc, Aleksander Gruden, Peter Micheli, Tanja Starc, David Furlan, Sonja Bucavelli, Ervin Košuta, Tamara Danieli, Aleksej Pertot, Korado Čuk, Andrej Blason, Damjana Sedmach, 4. in 5. r. PROSEK. Maksimilijan Hussu, Vesna Smotlak, Tatjana Malalan, Sergij Sosič, Dunja Švab, Nasta Gori, Tanja Škerlavaj, Monika Sosič, 3., 4. in 5. r. OPČINE. Tanja Kuret, 1.a Sr. š. SV. JAKOB. Marina Frandolič, 3. r. ŠTIVAN. Sandi Slama, Marko Jagodic, 3. r. ROJAN. Igor Bogatec, Ivan Rebula, 3. in 4. r. SESLJAN. Vesna Bajc, 1. Sr. š. ROJAN. Vilma Canziani, Klara Kozina, 4. r. DOLINA. Klarisa Legiša, Majda Legiša, Suzana Briščak, 4. r. ŠEMPOLAJ. Tatjana Čač, Kajetan Kravos, 3. in 5. r. SV. IVAN. Danilo Tommasi, 4. r. SOVODNJE OB SOČI. Tatjana Lenardon, Barbara Saksida, 2. in 4. r. KATI-NARA. Majda Škrk, 2. r. SALEŽ. Elvin Martinis, Liana Drašček, 3. in 5. r. NABREŽINA. Igor Cijak, Tanja Kuret, 5. r. RICMANJE. Katka Bajželj, 4. r. TRNOVO - LJUBLJANA.

NAGRADE DOBIJO: Maja Škrk, 2. r. SALEŽ. Elvin Martinis, 3. r. NABREŽINA, Maksimilijan Hussu, 3. r. OPČINE. Sandi Slama, 3. r. ROJAN. Marina Frandolič, 3. r. ŠTIVAN.